

Helyi Fejlesztési Stratégia 2023-2027

Szinergia Egyesület

LEADER Helyi Akciócsoport

SZINERGIA EGYESÜLET

7900 Szigetvár, Dózsa György utca. 14.

www.leaderszinergia.hu

szinergialeader@gmail.com

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Tartalom

1. A HFS és a KAP ST kapcsolata.....	
2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése	
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése.....	
4.1 Helyzetfeltárás.....	
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések.....	
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	
4.4 SWOT	
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	
5. Horizontális célok	
5.1 Esélyegyenlőség.....	
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása.....	
7. A stratégia beavatkozási logikája.....	
7.1 A stratégia jövőképe	
7.2 A stratégia célhierarchiája	
8. Cselekvési terv	
8.1 Az intézkedések leírása.....	
8.2 Együttműködések	
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	
8.4. Kommunikációs terv	
8.5. Monitoring és értékelési terv	
9. Indikatív pénzügyi terv	
Mellékletek.....	

1. A HFS és a KAP ST kapcsolata

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása a KAP Stratégiai Tervhez

1.1. KAP-célkitűzés azonosítása

Egyesületünk által elkészített Helyi Fejlesztési Stratégia leginkább a Közös Agrár Politika 2023-2027 Nemzeti Stratégiai Terv SO8 kódszámú célkitűzéséhez igazodik leginkább.

A SO8 célkitűzés a foglalkoztatás, a növekedés, a nemek közötti egyenlőség előmozdítása, ideértve a nők mezőgazdaságban való részvételét, a társadalmi befogadást és a helyi fejlesztést a vidéki területeken, beleértve a körkörös biogazdaságot és a fenntartható erdőgazdálkodást támogatja.

HFS-ünk egyik fő célja a mikrovállalkozások fejlesztésén keresztül a térségi foglalkoztatási szint megőrzése és növelése. A helyi termékek előállításának előmozdítása, a helyi vállalkozások eszközparkjának, valamint a szelíd turisztikai ágazatok fejlesztése meghatározó részei a HFS beavatkozási célterületeinek. A vidéki közösségi infrastruktúra fejlesztésén keresztül kívánjuk elérni a közösségi szolgáltatásokhoz való szélesebb hozzáférhetőség biztosítását ez által a helyi identitástudat erősödését. Szentlőrinc Város LEADER Programban való részvételével, valamint Szigetvár Város szinergia egyesületi tagságával kiszélesednek a város-vidék közötti együttműködési lehetőségek.

1.2. Eredménymutatók

R.38 a helyi fejlesztési stratégiák által érintett vidéki népesség aránya

Eredménymutató értéke: 27 057 fő (2022.01.01. frissítendő 2023.01.01-es adatokkal, ha elérhetővé váltak)

1.3. Beavatkozási logika

A megvalósított HFS segítségével az elmúlt évek negatív behatásainak ellenére is a térség vonzerejének, népességmegtartó képességének növekedését szeretnénk elősegíteni. Célunk az erősödő helyi gazdaság elősegítése, mely **életképes vidéki vállalkozások, termelők és termék-előállítók tevékenységének következtében fejlődik**, a vonzó vidéki környezet, az élhető kistéleplések fenntartásának támogatása a helyi lakosság és nonprofit szervezetek érték- és érdekrendszer mentén és az **együttműködő és együtt gondolkodó-gondoskodó, tudatos kisközösségek fejlesztése** a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklődése és fiatalok tudatosági szintjének emelése, helyben martadási affinitása alapján.

Helyi termékek és turisztikai szolgáltatások fejlesztése:

A térségben található számos helyi termék előállító, és a helyi alapanyagokban fellelhető erőforrások hozzájárulhatnak a térségi gazdaság működéséhez, mivel a helyi termék előállítás nemcsak direkt, hanem indirekt gazdasági fejlődést is generálhat a térségi turizmus fellendülése által.

Helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása:

A térségben számos turisztikai és egyéb szolgáltatás működik, melyek tevékenységüket egyedül folytatják. Tevékenységük rendszerbefoglalása jelentős vendégforgalom növekedést generálna

a térségben. A térségi szereplők közötti együttműködések, tematikus turisztikai útvonalak, szolgáltatáscsomagok kialakításának támogatása, hálózatosodások kialakulásának elősegítése fontos feladat főként a Szinergia-térség északi, magas turisztikai potenciállal rendelkező területei esetében.

A fiatalok helyben tartásának támogatása, letelepedésük segítése, az elvándorlás megelőzése, nemzetiségi csoportok aktivitásának növelése, generációk közötti kapcsolatok megerősítése:

A térség nemzetiségek tekintetében meglehetősen sokszínű, a nemzetiségi csoportokra, az ifjúsági és nyugdíjas kezdeményezésekre alapozott közösségfejlesztés nemcsak kulturális, hanem gazdasági téren is fejlődési lehetőséget biztosíthatna. A helyzetelemzés alapján egyértelműen látszik, hogy az apró- és törpefalvas, sőt zsáktelepülési jellegből és a fejlesztendő járási adottságokból adódó szegregációs és elszegényedési folyamatok lassítására, megállítására és esetleges visszafordítására van szükség a térségi lakosság életminőségének javítása, a fiatalok helyben tartása céljából.

1.4. A LEADER Program hét alappilléreinek megvalósítása

A LEADER Program hét alappilléreinek megvalósítása a térségben a következők szerint történik:

1. Területalapú megközelítés: A Szinergia Egyesület által lefedett terület összefüggő egység, mely egybeesik a Szentlőrinci és Szigetvári járások közigazgatási határaival. A földrajzi elhelyezkedés nem teljesen homogén, mivel dombvidék és sík mezőgazdasági terület is tartozik hozzá, ez pedig mind társadalmi, mind gazdasági szempontból meghatározó a térség számára. A működési terület településeit és lakóit közös identitás, közös hagyományok kötik össze.
2. Alulról építkező megközelítés: A fejlesztési igényeket térségünkben alulról jövő módon a helyi lakosok és szervezetek fogalmazzák meg, mivel ők ismerik a legjobban a helyi viszonyokat. Ez a program hatékonyabb és eredményesebb megvalósítását teszi lehetővé. A HACS-unk indulása óta ösztönzi a helyieket, hogy vegyenek részt a közös tervezésben és minél több projekt ötlet javaslatot nyújtsanak be.
3. Innovativitás: A HFS-ünk vonatkozásában innovatívnak tekintünk minden olyan kezdeményezést és megoldást, mely korábban a térségben még nem volt gyakorlat, illetve mely az adott szereplő működésének vonatkozásában újításnak mondható. Több felhívásunkban is értékelési kritériumként került beillesztésre az innovativitás. A fogalomba természetesen beleértjük a más térségekben működő jó gyakorlatok helyi adaptálását is.
4. Integrált megközelítés: A stratégia nem csak egy ágazat erőltetett fejlesztésére koncentrál, hanem arra, hogy a különböző ágazati szereplők fejlesztései révén a stratégiában megfogalmazott közös célokhoz minden projekt hozzájáruljon. Az ágazatok közötti kapcsolatok fejlesztésétől azt várjuk, hogy további pozitív hatásokat indukáljanak, az itt élők előnyére.
5. Sajátos irányítási és finanszírozási módszerek: A Szinergia Egyesület az általa lefedett területen decentralizált módon rendelkezik a HFS által meghatározott forrásokkal. A jogilag is önálló HACS szervezet a megfelelő finanszírozással rendelkezik, ezért képes a független működésre és döntéshozatalra. A szervezet széleskörű térségi beágyazódással rendelkezik. A HACS-nak minden térségi települési önkormányzat a tagja, a civil

szervezetek több, mint 50%-a és több, mint 50 gazdasági szereplő. A döntéshozatal többszintű, és a döntések térségi résztvevők képviselői által kerülnek meghozatalra. Az tagság, elnökség, munkaszervezet munkája jegyzőkönyvek formájában mindig hozzáférhető és nyomonkövethető, ez pedig garantálja a folyamatok átlátható, kompetens és hatékony megvalósítását és ellenőrzését.

6. Hálózatépítés, együttműködés: A Szinergia Egyesület részt vesz a LEADER HACS-ok hálózatában, tagja a LEADER Egyesületek szövetségének továbbá a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat munkájában is részt vesz. Valamennyi szomszédos LEADER akciócsoporttal volt már közös együttműködési projektünk, beleértve a külföldi partnereket is. ezeket az együttműködések szeretnénk folytatni és tovább fejleszteni. Ezen kívül saját térségének szereplőivel folyamatosan kapcsolatban van munkája során, sokszereplős egyeztetések végzésével.
7. Helyi partnerség és a HACS térségi szerepvállalása: A HACS célja a lehető legtöbb térségi szereplő bevonása a tervezésbe és a projektek megvalósításába. Fontos számunkra, hogy a civil-, köz- és üzleti szféra szereplői egyaránt képviselve legyenek és kibontakozhassanak a stratégiánk megvalósítás során. Az elmúlt két LEADER ciklus tapasztalatai alapján ez sikerült a programot népszerűsíteni, hiszen az országban az egyik legtöbb projektet itt sikerült generálni, több, mint 1.295-öt.

2. A HFS előkészítése, tervezésének szervezése

HACS tagság és HFS kapcsolatáról bővebben a 2-es számú mellékletben olvashatnak.

Szervezetünk 2022 év őszén kezdte meg - az Irányító Hatóság által kiadott útmutatókban leírtak alapján- a 2023-2027.-es Helyi Fejlesztési Stratégiájának felülvizsgálatát, és az új időszakra vonatkozó tervezési feladatok előkészítését.

2022 novemberétől már több kistérségi tájékoztatót tartottunk, az elmúlt ciklus eredményeinek összefoglalására és bemutatására. Ezekre sikerült olyan tájékoztató előadásanyagokat összerakni, amelyekben már a most záruló fejlesztési ciklus elemzéséhez szükséges következtetések levonásáról is beszéltünk, tehát ezeken a rendezvényeken megnéztük, hogy mely fejlesztési irányok működtek jól és melyek a kevésbé hatékonyak. Ezekon a tájékoztatókon pedig napirendi pont az új Stratégia elkészítésének kidolgozása, a szükséges munkák ütemezésének bemutatása is. Ez mellett folytattuk a már az idén elkezdett önkormányzati-civil szervezeti és vállalkozói kör, fejlesztési elképzeléseinek felmérését.

A tervezés térségi meghirdetésére, 2022.12.15 –én Szigetváron térségi tájékoztató keretein belül került sor, ahol több egyéb aktuális LEADER témájú előadás mellett, a munkaszervezet vezető bemutatta, a tervezési időszak főbb feladatait, és az ezek végrehajtásához szükséges ütemezéseket. Ezek a fajta kistérségi rendezvények hatáskörüket tekintve, a teljes tervezési területünket érintik, tehát fontos, hogy a lehető legtöbb résztvevőt el tudjuk hívni. Ehhez nagyszámú meghívót küldünk ki levelezőrendszerünkben, illetve több más csatornán is meghirdetjük.

A HFS tervezés már a 2022.10.26-én megnyitó fekedei régiós ülés után megkezdődött, elsőként a munkát elvégző szervezeti struktúra kidolgozásával, melynek kerete egy elnökségi ülés volt (2022.11.23.-án). Ezen elnökségünk kijelölte, a tervezésbe bevonni szándékozott szakemberek körét, és életre hívta a tervezés legfontosabb színterét, a Tervezést Koordináló Csoportokat.

A Tervezést Koordináló Csoport életre hívása után a szükséges megkereséseket követően megszervezésre került a két különálló TKCS első ülése 2022.12.07 és 2022.12.08 napra. Az első

napon a civil, illetve önkormányzati témájú csoport találkozott, másnap pedig a helyi gazdasággal foglalkozó kör. Ezekben a csoportban első körben értékeltük az elmúlt időszak LEADER fejlesztéseit, az azokkal elért célokat, illetve a kevésbé sikeres területekről is szó volt. Ezt követően a munkaszervezet részéről bemutatásra kerültek az eddig beérkezett projektötletek összesítései, súlyozva az egyes igénytípusokat. Ezt követően a legfrissebb statisztikai adatsorok áttekintése következett. Az ezekből látható tendenciák közös értékelése után összehasonlításra kerültek a korábbi stratégiai irányokkal, majd a trend-módosulásokat figyelembe véve kidolgozásra került az új célhierarchia.

Ezekben a csoportokban hatékony együttműködésre vagyunk képesek, hiszen a benne részt vevő tagok minden esetben, az éppen szükséges feladat elvégzéséhez vannak hozzárendelve, és szakmai munkája csak e feladat eredményes elvégzéséig tart. A csoport tagjait minden esetben, az egyesület elnöksége választja meg, melyben sokszor elnökségi tagok is szerepelnek. Az itt elvégzendő munka egyben meghatározza azt is, hogy milyen időszakban, hányszor üljön össze a TKCS. Benne általában külső szakemberek is találhatóak, akik kiegészítik az elnökségi tagok feladatvégzését. A csoport tagja minden esetben a munkaszervezet vezetője, aki a munkavégzéshez szükséges dokumentációk előkészítéséért és összegyűjtéséért is felel, vagyis megteremti, a tervezési munka hátterét. A mostani tervezési folyamat is jó alkalom arra, hogy a TKCS olyan külső szakembereket válasszon, akik egy-egy terület speciális ismereteinek szakértői így az általuk elkészített ágazati anyagok, nem lesznek túl általánosak.

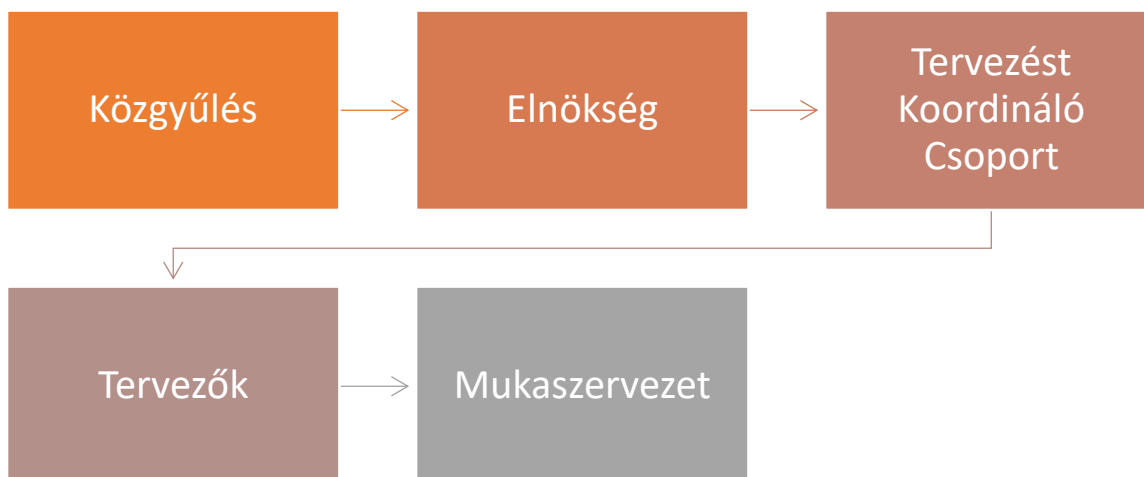
Munkánk informáló részének fontos alapjai, a rendszeres, mikróterületi (körjegyzőségi) szinten megtartott fórumok. Ezek a rendezvények, a legközvetlenebb és legaktívabb informáló, és felmérő tevékenységet teszik lehetővé, ahol minden település aktív közéleti szereplői, részt vesznek. A mikróterületi tájékoztató fórumokat minden esetben, az adott területen található önkormányzatok megkeresésével kezdjük el szervezni, hiszen helyiség biztosítása, csak rajtuk keresztül szokott, megoldható lenni. A polgármesteri-hivatalok, vagy egyéb közfunkciójú helyiségek általában térítésmentesen rendelkezésünkre állnak, és a résztvevők értesítését, is a helyi polgármesterrel együtt szoktuk rendezni. Tapasztalataink alapján tudjuk, hogy az adott térségben, milyen aktív civil szervezet, illetve vállalkozás van, akiket emailben, telefonon, vagy a helyi önkormányzaton keresztül, meg tudunk hívni, a találkozóra. A fórumokra térségektől függően el szokott jönni a körjegyző is, mivel nekik is jó lehetőséget nyújt a találkozó, megismerni a pályázati lehetőségeket, és egyben a területén élők fejlesztési elképzeléseit.

A HFS készítésének időszaka alatt fontos kérdés volt, az egyes szolgáltatói ágazatok jelenlegi helyzetének felmérése, és szférák igényeinek begyűjtése. Erre a tevékenységre kiválóan alkalmas volt a 2022-es év, mivel a két központi alapú LEADER felhívásunk egyik pontozási szempontjában projektötlet adatlapot kellett benyújtani a pályázni kívánó szervezeteknek. Ebben a benyújtási időszakban eddig összesen 90 db 51 GF és 39 SZF témájú projektötlet adatlapok érkezett hozzánk, amelyek már modellezték azt, hogy 2022 évben milyen elképzelések merültek fel a térségi szereplők fejében.

Ez eltelt 14 év tapasztalataira építkezve, tervezési munkánk főbb elemeiben változatlan marad, hiszen a lényeges információszerző és tervezési tevékenységek, nem változnak. Így minden HVS módosításakor térségeink helyzetének általános áttekintése, és projektötletek begyűjtése, valamint az összegyűlt egyéb észrevételek összesítése volt, az elsődleges feladat. Ezt követően pedig a hozzájuk források keresése, és igényeihez illeszkedő kiírások előkészítése történt és történik meg.

Személyi kompetenciák bemutatását lásd a 2-es számú mellékletben.

1. számú ábra: Tervezés hatásköri szervezeti rendszere. (saját forrás)

Fontos leszögezni, hogy szervezetünk legitimitását, az itt élők igényeinek ismerete, koordinált keret-rendszerbe állításának, majd az európai uniós fejlesztési rendszerbe történő közvetítésének képessége adja. Ezt pedig akkor tudjuk megtenni, ha képesek vagyunk a helyi szakmai szervezeteket elérni, egymással megismertetni, majd leültetni és együttgondolkodásra készíteni. Ennek eredményeként egy közösen kialakított stratégiába illeszteni a lehető legtöbb általuk megfogalmazott igényt, ötletet. Végül pedig ebből egy világos célrendszerrel rendelkező pályázati alapú intézkedési rendszert kidolgozni. Jelen időszak a harmadik ilyen stratégiaalkotási időszakunk zajlik és reményeink szerint a tavasz végéig el is készülnek az új fejlesztési pályázatok elindításához szükséges keretek.

A felkészülés helyszínei, az egyes ágazati szereplőkkel az elmúlt években pályázati tanácsadói, vagy egyéb szakmai szervező munkánk (turisztikai, közösségfejlesztő, kulturális és kézműves tájékoztató) során lefolytatott egyeztetések voltak, ahol az éppen aktuális feladat mellett mindig lekérdezésre kerültek az adott közösség egyéb LEADER forrásból támogatható igényei. Az elhangzott igények és vélemények legnagyobb hányada most is bekerült stratégiánk helyzetfeltáró és elemző részeibe, ezen kívül az intézkedési tervben kidolgozásra kerültek, az igényeikre épülő támogatási kiírások.

Ezek mellett másik, egész évben folyamatosan végzett lekérdezési módszerünk is haladt a maga útján. Ez pedig a projektötletek - adatlap formájában való -gyűjtése volt. Ezek eredeti beadási határideje 2022.12.31 volt. Azonban e határidő után is kaptunk még belőlük, mely összességében térségünkről 90 db projektötletet adott, és összességében több, mint 3 milliárd Ft összértékű forrásigényt jelenített meg. Véleményünk szerint ezek az igények, a legbiztosabb és legpontosabb felmérést adják, az itt élők elképzeléseiről. Az adatlapokon beérkezett igényeket, összesítő táblázatban lehet megtalálni, HFS- ünkhöz csatolt **2. számú mellékletben**.

A stratégiánk alapvetően ezekre, a fejlesztési elképzelésekben megfogalmazott igényekre alapoz és reagál, melyből a fontosabb fejlesztési irányokat beépítettük célhierarchiánkba.

A Stratégiaalkotás folyamatában végzett tevékenységek részletezését, lásd a **3. számú melléklet** táblázatában.

3. A HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása

A Szinergia Egyesület tervezési területe, az ország Dél-nyugati részén fekvő Baranya Megyében található Szentlőrinci és Szigetvári Járások teljes területét fedi le, melynek támogatásra jogosult lakónépessége 27.057 fő.

2. számú ábra: Az egyesület Magyarországon belüli elhelyezkedése.

Szentlőrinci Járás: Bicsérd, Boda, Bükkösd, Cserdi, Csonkamindszent, Dinnyeberki, Gerde, Gyöngyfa, Helesfa, Hetvehely, Kacsóta, Királyegyháza, Okorvölgy, Pécsbagota, Sumony, Szabadszentkirály, Szentdénes, Szentkatalin, Szentlőrinc, Velény, Zók,

Szigetvári Járás: Almamellék, Almáskeresztúr, Bánfa, Basal, Boldogasszonyfa, Botykapeterd, Bürüs, Csebény, Csertő, Dencsháza, Endrőc, Gyöngyösmellék, Hobol, Horváthertelend, Ibafa, Katádfa, Kétújfalu, Kisdobsza, Kistamási, Magyarlukafa, Merenye, Molvány, Mozsgó, Nagydobsza, Nagypeterd, Nagyváty, Nemeske, Nyugotszenterzsébet, Patapoklosi, Pettend, Rózsafa, Somogyapáti, Somogyhárságy, Somogyhatvan, Somogyviszló, Szentegát, Szentlászló, Szigetvár, Szörény, Szulimán, Teklafalu, Tótszentgyörgy, Várad, Vásárosbéc, Zádor,

Jelen tervezési periódusban Szentlőrinc város teljes területével LEADER település, ezzel szemben Szigetvár még a jelentős lakosságszámmal rendelkező külterületeivel sem jogosult a LEADER források lehívására. Fontos azonban jelezni, hogy Szigetvár Város 2022.01.01-i lakosság száma 10 030 fő, azaz csupán 30 fővel van feljebb településméretként, a lehatárolásoknál meghúzott 10 000 főnél. Információink szerint a 2022 év végére a lakosságszám elérhette a 10 000 főt, vagyis várható, hogy a tervezési időszak alatt a település bekerül a Vidékfejlesztési Program hatálya alá.

4. Horizontális célok

4.1 Esélyegyenlőség

A SZINERGIA LEADER Közösség által készített stratégia hosszú távú célja, továbbra is az, hogy csökkenjen a hátrányos helyzetű csoportokkal szembeni előítélet, valamint a településeken olyan közösségi kezdeményezések induljanak el, amik az abban bármilyen módon résztvevő személyek egyéni személyiségfejlődését is szolgálják, továbbá egy adott lakóhelyen az életminőség javulását

okozzák. Célunk, hogy alulról szerveződő csoportosulások jöjjenek létre, minél több aktív, önkéntes alapon tevékenykedni képes helyi lakos tevékenykedjen a helyi közösség érdekében. Úgy véljük, éppen ez az esélyegyenlőségi törekvések egyik legfőbb garanciája.

Hosszú távú célunk az is, hogy a hátrányos helyzetű családokban felnövő fiatalok képessé váljanak önmaguk kiteljesítésére, aktív állampolgárokká váljanak, életpályaesélyeik kiszélesedjenek. Továbbá megkíséreljük enyhíteni azt a negatív tendenciát, hogy a vidéki kisteleplésekről kizárólag az elvándorlás legyen a kiemelkedés egyetlen alternatívája.

A szentlőrinci és szigetvári járásokban a roma népesség aránya messze meghaladja, az országos átlagot és jellemző rájuk, hogy leginkább az amúgy is aprófalvas terület legelmaradottabb zsáktelepléseiben élnek. Az elmúlt öt évben a foglalkoztatási helyzet javulása és a reál jövedelem emelkedés eltérő mértékben jelent meg a különböző társadalmi csoportok körében. A tartós munkanélküliséggel sújtott perifériás területeken ez kevésbé volt érzékelhető, illetve elszívó hatást lehetett tapasztalni. Továbbra is vannak a területen szegregálódó „gettósodott” falvak, amelyekben főként az utóbbi évtizedek településpolitikája, továbbá az egyéb gazdasági és társadalmi folyamatok következtében, szinte homogén társadalomszerkezet alakult ki, hiszen itt koncentrálnak, a minden szempontból leghátrányosabb helyzetű társadalmi csoportok.

A különböző megoldási kísérletek, melyek a területi kiegyenlítődést, hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózását hivatottak szolgálni, sok esetben nem érik el céljukat. Úgy véljük ennek oka az, hogy a probléma kezelését egymástól függetlenül, sokszor bizonyos tüneteket pusztán önmagukban állónak tekintve próbálnak megoldani. Ezt a helyzetet tragikussá azt teszi, hogy a Község területének nagy részén gyakorlatilag a minimális gyermekjóléti, oktatási, közművelődési alapszolgáltatásokon kívül más nem található, mert a szétaprózódott önkormányzati rendszer következtében a település saját elemi működtetésén kívül más tevékenységet nem képes felvállalni. Továbbá településeinken viszonylag kevés civil szervezet található, melyek elszigeteltségük és szűkös forrásaik miatt általában nem képesek a hiányzó szolgáltatások kompenzálására.

Térségünkre jellemzően, a szegregálódó települések lakosságában erősen felülreprezentáltak a romák. Ismert, hogy 30-40% os aránynál már megállíthatatlan folyamatról szoktak beszélni, és ez gyakorlati szempontból már számos településen bekövetkezett, a folyamat pedig több területen is erősödni látszik.

Ugyanennek az éremnek a másik oldala az elöregedés, hiszen jelentős probléma az elöregedő falvakban, az egyedülálló idősök ellátása, mindennapi szükségleteik biztosítása. Az öregségi index értéke néhány településen meghaladja a hármat is, itt három nyugdíjas jut, egy iskoláskorúra.

Az idős kor gyakran jár együtt olyan betegségekkel, amelyek mozgáskorlátozottságot eredményeznek, de a más fogyatékkal élők is nehezen boldogulnak vidéki környezetben. Az eddigi vidékfejlesztési programokból felújított intézményekben és közösségi terekben az akadálymentesítés nagyrészt megoldott, azonban pont a funkcióhiányos, rossz közlekedési kapcsolatokkal bíró településekről nehéz eljutni olyan helyre, ahol már lehetséges az akadálymentes közlekedés (pl.: körjegyzőség, gyámhivatal, gyerekorvos, stb.).

Kistelepléseken szinte megoldhatatlan feladat a Gyes-ről, Gyed-ről visszatérő, s különösen a roma nők foglalkoztatása, hiszen sok esetben ezen felül egyszerre még pályakezdők és tartós munkanélküliek is. Számukra a közmunkaprogram egyéni fejlesztés nélkül, nem ad lehetőséget a munkapiaci integrációra. De ugyanez igaz a férfiak nagy részére is, azzal a kitételrel, hogy a feketemunka gyakran komoly tapasztalatot eredményez, de ez nem jelenik meg sem végzettségben, se munkaviszonyban, így aztán az általuk igénybe vehető szociális ellátások köre is, viszonylag szűk.

A kistelepüléseken, de a nagyobbakon is, a pályakezdő fiatalok számára nem sok munkalehetőség adódik, a diplomás fiatalok egyértelműen a városokban találnak megélhetést, de az ipari munkahelyek is oda vonzzák a megfelelő képzettséggel rendelkezőket. Azonban egy jelentős réteg nem rendelkezik piacképes szakmával, illetve nincs meg az a minimális tőke, munkapiaci jártasság, nyelvismeret, kapcsolatteremtő képesség, ami lehetővé teszi a mobilitást. Ez a céltalan élethelyzet magában hordozza a bűnözés, devianciák, szenvedélybetegségek magas kockázatát. Mindez jól látszik azokon az adatokon, amelyek az elvándorlást mutatják, akinek egy kis tőkéje, bátorsága, kapcsolata, tudása van, az elmegy. Ez viszont további romló humán tőkét, csökkenő termelékenységét és vásárlóerőt eredményez.

Ugyanakkor az előző fejlesztési ciklus beruházásai - például a Zöldút program és a kormányzat által is fontosnak tartott kerékpárút fejlesztések a Zselicben - érdemi kitörési pontot jelentenek. Erre építve megfelelő marketinggel és a minőséget tanúsító védjegy rendszerrel bővíthető a helyi termékekre irányuló kereslet is. Ez javítja a magas minőségű szolgáltatások arányát a térségben, így erősíti a népességmegtartó erőt, ezzel pedig fékezi a szegregációs folyamatokat.

A Szigetvár és Szentlőrinc körüli falvak a CSOK és a hozzá kapcsolódó támogatási formáknak köszönhetően népszerű ingatlan vásárlási célpontok a fiatal családok körében. Megtartásuk érdekében is fontos a hosszú távon élhető, aktív és befogadó környezet megteremtése.

Ezért is lényeges, hogy a Stratégiában meghatározott fejlesztések hozzájáruljanak a térségben található civil szervezetek megerősítéséhez.

Hiszünk egy olyan alulról építkező fenntartható és komplex stratégia megvalósításában, mely reflektál térségünk olyan fontos problémáira is, mint a közösségi együttműködések hiánya és a mindennapi szinten tapasztalható előítéletesség.

Szintén fontos irányvonal, hogy a Stratégiának alkalmazkodnia kell a települési szinten megalkotott Helyi Esélyegyenlőségi Programokhoz, kiemelten kezelve a nemzetiséggel, vagy hátrányos helyzetű csoportokkal rendelkező településeket.

4.2 Fenntarthatóság és környezetvédelem

A Helyi Vidékfejlesztési Stratégia a helyi társadalmi igények és elvárások alapján kerül kialakításra, így természetes, hogy a dokumentum teljes egészében a vidéki lakosság aktuális problémáira próbál megoldást keresni és a vidéki társadalom és gazdaság még élő értékeinek megmentésén túl a helyi közösségek már eltűnő együttműködési hajlandóságát hivatott újjáéleszteni. Hozzájárul helyi szinten a környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatóság alapelveinek megóvásához, azáltal, hogy értékes örökségként kezeli a térség egyedülálló természeti és mezőgazdasági adottságait, továbbá segíti a térség termék és nyersanyag, energia behozatalának kiváltását. Hozzájárul a globális fenntarthatósághoz, az éghajlatváltozás megelőzése, a biológiai sokféleség megőrzése, a klímareziliencia fejlesztése, valamint a vízkészletek és a termőterületek megóvása terén. Elősegíti a földhasználat strukturális problémáinak megoldását, a környezetkímélő, természet-megőrző mezőgazdasági szerkezetváltást.

Reményeink szerint munkánk elősegíti a vidéki életmód értékeinek megismerését, a kultúra és a hagyományok sokféleségének megőrzését, támogatja a kulturális örökség részét képező építészeti, régészeti, néprajzi, településszerkezeti és táji értékek fennmaradását, óvja a vidék biológiai sokféleségét és a térség kivételesen magas minőségű környezeti állapotát. Segíti a helyi termékekkel kapcsolatos fogyasztói magatartás javítását és a fenntartható fogyasztási szokások elterjesztését, a helyi termék-előállítás, mint gazdaságfejlesztési potenciál felkarolását, valamint az előállítói és fogyasztói oldal egymásra találását. A stratégia fő irányvonala a vonzó vidéki világ

megteremtése, a vidéki életmód javításának elősegítése, a vidék népességmegtartó- és vonzerejének javítása.

A Szinergia Egyesület vidékfejlesztési koncepciójának fontos pillére a természeti értékek védelmének, bemutathatóságának támogatása, a biológiai sokféleség, a genetikai állomány és a természetes térszerkezet megőrzése, mely tevékenységek a stratégia intézkedéseiben kiemelt jelentőséget kaptak.

A fenntartható életmóddal, fogyasztási szokásokkal kapcsolatos viselkedésminták elterjesztése a támogatott rendezvényeken és előadásokon, elősegíti a helyi értékrendek újjáélesztését, újradefiniálását, ezen kívül jelentősen hozzájárulhat a környezet állapotának megőrzéséhez, a nem megújuló erőforrások igénybevételének, a nyersanyagok és energiahordozók mennyiségének, a szállítási és raktározási igények, a kedvezőtlen mezőgazdasági hatások és szennyezések kibocsátásának minimalizálásához.

Valamennyi meghirdetett intézkedésünk esetében elvárás az értékvédő gazdálkodás a megújuló erőforrások használata, a gazdálkodási tevékenységek során a környezeti eltartó-képesség és a helyi természeti adottságok figyelembevétele.

Röviden összefoglalva, a HFS alapfeladata és legfőbb értéke az, ha igyekszik megteremteni a vidéki lakosság számára a megfelelő megélhetési körülmények elérését, megtanítja a helyi társadalmat ezek kihasználására, a helyi sajátosságok és értékek megbecsülésére, a térség lehetőségeinek fenntartható kihasználására és a vidéki értékrendek, a vidéki öntudat újjáélesztésére. A stratégia megvalósítása elősegíti az ágazati integrációt, a fenntartható közlekedéspolitikát, fenntartható energiapolitikát, az ökológiai szemléletű tájgazdálkodás érvényre juttatásán keresztül.

A vidéki életminőség javítása szempontjából a helyi gazdaság kisléptékű, fenntartható fejlesztése elősegíthető a helyi piacra jutás, a közösségi önellátás, a helyi élelmiszer-termelést és forgalmazás támogatásán keresztül. A felsorolt eszközök elősegítik a helyben foglalkoztatást, a helyi kisvállalkozások fejlődését, a családi, kisközösségi gazdálkodási formák elterjesztését, támogatják a falusi életmódot, a hagyományokon alapuló megélhetési formák térnyerését.

A vidék egykor európai hírű mezőgazdaságának megmentése érdekében támogatni kell az innovációt és a tradicionálisit is, az újszerű gazdálkodási technikák elterjesztését és a hagyományos termelési módszerek megőrzését, a minőségi agrártermelést, ezen belül a sajátos értékesítésű, egyedi minőségű termékek előállítását a magas hozzáadott értéket előállító gazdálkodási formák, az anyag- és energiatakarékos, tudásalapú termelés és fogyasztás preferálásával.

A HFS intézkedései elősegítik a gazdasági társaságok, az önkormányzatok és a civil szervezetek, sőt a háztáji gazdaságok termelő tevékenységének javítását. A termék-előállítók életre hívásával és megtartásával növelik a termékek sokszínűségét, melyek nemcsak a helyi igények ellátását célozzák.

A vidéki gazdaság szétmorzsolódásának és a vidéki életminőség romlásának okai jórészt a helyi társadalom megosztottságában, a lakosság összetartó erejének megszűnésében, az együttműködési hajlandóság csökkenésében keresendők.

Így a vidékfejlesztési stratégiának szintén összpontosítania kell a vidéki lakosság társadalmi megújulására vidék fenntartható fejlesztése, valamint a vidéki térségek leszakadásának mérséklése érdekében.

Az alapvető helyi értékrendek helyreállításához, a vidéki lakosság helyi identitásának megmentéséhez, újbóli kialakításához szükséges a helyi adottságok megismerése és megbecsülése, a helyi értékek megóvása, ezek segítségével a vidéki lakosság társadalmi megújulása.

A társadalmi megújulásnak viszont alapfeltétele a vidéken élők megélhetésének javítása, szegénység leküzdése, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatása, a nők, gyermekek, idősek, fogyatékkal élők esélyegyenlőségének biztosítása.

A helyi fejlesztés egyik fő irányvonala a gazdálkodást támogató helyi szellemi kapacitások, szolgáltatások kiépítése, az élelmiszertermelő és fogyasztó egymásra utaltságának felismertetése, a gazdaközösségek és a helyi társadalom kapcsolatának javítása, valamint az erőforrások értékvédő, takarékos, hosszú távú szempontokat szem előtt tartó gazdálkodásának megvalósítása.

A felsorolt irányvonalak betartásával a LEADER szervezet ösztönzi a helyi társadalom, az érintett helyi közösség, a gazdasági, a civil és szakmai szervezetek részvételét a vidékfejlesztési döntésekben, támogatja a vidéki civil társadalom önszerveződését és fejlődését ezzel érve el a térség környezetei gazdasági és társadalmi fenntarthatóságokhoz kapcsolódó céljait. Ennek érdekében a LEADER projektek értékelésénél általánosan elvárásként fogalmazódott meg a környezet megóvásával kapcsolatos vállalásokat tartalmazó projektek előnyben részesítése. Ezen kívül az intézkedések, ahogy a múltban, jelenleg is tartalmaznak a megújuló energiahasznosító berendezések beszerzésére vonatkozó támogatható tevékenységeket. A Zrínyi Zöldút koncepcióján alapuló fejlesztési ötletek támogatásával újabb aktív- és ökoturisztikai fejlesztések valósulhatnak meg a térségben. A tradicionálisan folytatott helyi termék központú vállalkozásfejlesztési támogatások nemcsak a helyi, hanem megyei, sőt országos fenntarthatósági célok megvalósulását segítik elő.

Mindezek alapján egyértelműen látszik, hogy a Szinergia-térség Fejlesztési Stratégiája hozzájárul az Európai Unió éghajlat- és környezetvédelmi normáinak, prioritásainak megvalósulásához.

5. A 2014-2020-as programozási időszakra és az átmeneti időszakra (2021-2022) vonatkozó HFS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

Általános megállapítások:

Helyi Fejlesztési Stratégiánk 2008-évi kidolgozásakor helyi közösségünk megfogalmazásában stratégiai célként a **„Helyi termékek előállításának és piacra jutásának támogatása, továbbá a helyi együttműködések és innovatív megoldások támogatása. Ezekon kívül a népességmegőrző képesség fejlesztése a társadalmi integráció megerősítése nemcsak gazdasági, hanem mentális téren is”** volt kitérve. Az eltelt 6 év alatt terveinkből sok mindent sikerült megvalósítani, néhány dolgot azonban nem teljes mértékben. A végső hatás vizsgálatok mindenképpen fontos, egy komoly tényezőt szem előtt tartanunk: 2020 évben az egész világot komoly kihívások elé állító COVID pandémia kapcsán gazdasági világválság is elindult, melynek hatásai, a mai napig érezhetőek.

A megnyitott eredeti 7 LEADER felhívásban megpróbáltunk olyan irányokat támogatni, amelyekről egyrészt biztosan tudtuk, hogy működni fognak és lesz rájuk igény, másrészt valóban szüksége is van az itt élőknek az ezekben foglalt fejlesztésekre. Mivel már két fejlesztési időszakot lebonyolítottunk, ezért volt arra vonatkozóan tapasztalatunk, hogy mik azok a támogatások, amik más rendszerekből nem, vagy csak nehezen igényelhetők ezekre a célokra, ez pedig jó alapot adott a valóban hatásos intézkedések összeállítására. Azonban hiába a megszerzett gyakorlat, azért ebben az időszakban is volt mit tanulnunk és korrigálnunk, mert a terveinket részben felülírta a valóság.

LEADER kiírásainkban 4 gazdaságfejlesztési célú volt vállalkozások és adószámos magánszemélyek, illetve őstermelők részére, további 3 pedig szolgáltatásfejlesztési irányultságú volt önkormányzatok, civil szervezetek, és egyházak számára. Ezeket 2021 év közepi végleges bezárásuk után a 2021 év végén kiegészítettük tovább két 2 központi alapú felhívással, amelyek közül 1 szintén gazdaságfejlesztési célú és 1 szolgáltatásfejlesztési irányultságú volt, hasonlóan differenciált pályázói körrel, mint saját felhívásaink esetében. Teljes gazdaságfejlesztési célú lekötésünk 2022.11.15 nappal több mint 631 millió Ft lett.

Felhívásaink között találhatunk nagyon sikeres, nagy számban leigényeltet és olyant is, amiből a pályázatok kis száma miatt, több alkalommal át kellett csoportosítanunk forrást máshová.

Leginkább sikeres felhívásunk a Mikroállalkozások multiplikátor támogatása című volt, ahova eredetileg 245 millió Ft összeget allokáltunk és 130 db pályázatot terveztünk támogatni. Ehhez képest a 2021 év közepi zárásáig összesen 239 beadott és ebből 158 db támogatott kérelem érkezett be rá, több mint 295 millió Ft fejlesztési forrással. Ezzel elmondhatjuk, hogy ez volt a legnépszerűbb felhívásunk az eredetihez képest többszörös túligényléssel.

Egyik ilyen új tapasztalat, hogy a korábban népszerű Önkormányzati Start munkaprogramok kiegészítő támogatására megnyitott felhívásunk nem volt megfelelően leigényelve, nem került be rá a tervezett számú igény. Ennek eredeti 55 millió Ft keretét 2020 évtől folyamatosan át is kellett csoportosítanunk más felhívásokra, végső lekötésünk csak összesen 37 millió Ft lett. Ennek okát több elnökségi ülésen is kerestük és az önkormányzatok részéről azt tudtuk felderíteni, hogy ebben a 2018-tól kezdődő időszakban már nem volt meghatározó irányzat a közfoglalkoztatások gyártó-termékelőállító tematikája, sokkal inkább a zöldfelületek és egyéb településüzemeltetési feladatokat láttak el az önkormányzati start-programokban részt vevő dolgozók. Ezeknek a támogatására pedig az általunk megnyitott felhívás nem adott lehetőséget, így arra jutottunk, hogy ezt a támogatási irányt a továbbiakban már nem fogjuk nevesíteni

Egy másik új tapasztalat az volt, hogy a 2017-től működő rendszerben nem több körben és körönként rövid-gyors intenzitással jöttek be nagyszámban a pályázatok, hanem egy elhúzódó támogatási időszakban több éven keresztül érkeztek be a kérelmeink, csökkentve ezzel a munkacsúcsokat. Ez véleményünk szerint egy kedvező módosulása volt a korábbi rendszerhez képest, mivel lehetővé tette a kérelmek kevesebb szakember bevonásával történő feldolgozását. Másrészt azonban ugyanez miatt igény lépett fel arra vonatkozóan, hogy egy támogatást nyert pályázó, aki korán beadta a kérelmét és megkapta a támogatást, aztán hamar meg is valósította-elszámolta a projektjét, utána lehetőséget kapjon új kérelem benyújtására is ugyanabban a felhívásban. Ezt kezelendő nekünk is 3 felhívásunkat, erre az ismételt benyújtásra felhívás-módosításokkal alkalmassá kellett tennünk. Ilyent korábban még soha nem kellett csinálnunk.

1.számú táblázat: LEADER pályázatok beérkezése összesen, 2018-2022 (saját forrás)

Felhívás	db szám	építés igény	egyéb igény	összes igény
Helyi termékek előállításának és piacra jutásának támogatása.	105	41 269 384,00	226 328 177,00	267 597 561
Önkormányzatok és szociális szövetkezetek gazdaságfejlesztő hatású helyi termék előállításának támogatása	22		57 433 239,00	57 433 239
Mikroállalkozások multiplikátor támogatása.	239		406 572 866,00	406 572 866
A Zrínyi Zöldút és Mária Út megvalósításához kapcsolódó összefogások kialakítása.	4		18 146 223,00	18 146 223
Tematikus rendezvények, közösségfejlesztő akciók támogatása.	68	1,00	61 560 323,00	61 560 324

Helyi identitás-fejlesztés támogatása	50	0,00	36 915 136,00	36 915 136
Generációkon átívelő kezdeményezések támogatása	67	1,00	49 348 907,00	49 348 908
Helyi Fejlesztések támogatása GF	41	37 927 383,00	115 577 183,00	153 504 566
Helyi Fejlesztések támogatása SZF	35	13 341 300,00	69 830 948,00	83 172 248
összesen:	631	92 538 069,00	1 053 122 624,00	1 145 660 693

Mindent figyelembe véve azt gondoljuk, hogy az eltelt 6 év térségünkben mindenképpen aktív pályázati időszak volt, hiszen szervezetünkhöz összesen 631 db támogatási kérelem érkezett be. Ezzel pedig az országosan a második legtöbb pályázatot befogadó LEADER HACS voltunk.

A beérkezett nagyszámú kérelemből azonban meglehetősen sok nem volt megfelelő minőségű, ezért ezek jelentős része elutasításra, vagy visszavonásra került. Továbbá jelentősebb számban voltak ügyfelek, akik kifutottak a 2 éves megvalósítási határidőből, ezért projektjük vagy visszavonásra, vagy IH elállásra került. Ezek egy része már összefüggésben van az előbb említett járvány- helyzettel, és ebben leginkább a térségi rendezvény jellegű projektek voltak érintettek, hiszen gyakorlatilag 1,5 évig nem lehetett ezeket megfelelően lebonyolítani. Ebből következően pedig sok rendezvényes projekt került végül visszaadásra.

Mindezeket a HFS mellékletében található 8. számú összefoglaló táblázatban mutatjuk be.

6. Külső koherenciák azonosítása

Alapelvként szükséges lehatárolni, illetve kizárni azon projekteket, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán – a HFS-ek kiírásaira történő támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HFS-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi fejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával. A korábbi pályázati konstrukciók bemutatását és a HF-től való lehatárolását a megalapozó dokumentumban vagy a projekt adatlapon lesz majd szükséges bemutatni.

Az önkormányzati, állami és közsféra fejlesztéseikhez kapcsolódó támogatási lehetőségek esetében elsődlegesen a következő kiírásokhoz képest szükséges a lehatárolás:

TERÜLET- ÉS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI OPERATÍV PROGRAM PLUSZ (továbbiakban TOP PLUSZ) pályázati lehetőségeit (forrás link: <https://www.palyazat.gov.hu/terlet-s-teleplsfejlesztési-operatív-program-plusz-top-plusz>) kell figyelembe venni:

- TOP_Plusz-1.1.1-21 - Helyi gazdaságfejlesztés
- TOP_Plusz-1.1.2-21 - A 4 és 5 számjegyű utak fejlesztése
- TOP_Plusz-1.1.3-21 - Helyi és térségi turizmusfejlesztés
- TOP_Plusz-1.2.1-21 - Élhető települések
- TOP_Plusz-1.2.2-21 - Szociális célú városrehabilitáció
- TOP_Plusz-1.2.3-21 - Belterületi utak fejlesztése
- TOP_Plusz-1.3.1-21 - Fenntartható városfejlesztési stratégiák támogatása
- TOP_Plusz-2.1.1-21 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése
- TOP_Plusz-2.1.2-21 - Fenntartható energiahatékonyság

- TOP_Plusz-3.1.1-21 - Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések
- TOP_Plusz-3.1.2-21 - Szociális célú városrehabilitáció (ESZA+)
- TOP_Plusz-3.3.1-21 - Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése
- TOP_Plusz-3.3.2-21 - Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése

A TOP PLUSZ pályázati lehetőségek esetében a Baranya megyei Fejlesztési Konceptió előírásai az irányadók. A TOP PLUSZ elsődlegesen a közsféra szereplői részére, a önkormányzatok és civil szervezetek számára nyújt potenciális lehetőséget elsődlegesen önkormányzati, állami feladatokhoz kapcsolódó fejlesztések megvalósításához. A 2022-2023. évben a rendelkezésre álló TOP PLUSZ források várhatóan teljes mértékben meghirdetésre kerülnek, így a Leader Programtól való lehatárolás biztosított.

GAZDASÁGFEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS OPERATÍV PROGRAM PLUSZ (továbbiakban GINOP PLUSZ) pályázati lehetőségei (forrás link: <https://www.palyazat.gov.hu/gazdasagfejlesztési-es-innovacios-operativ-program-plusz>)

GINOP_PLUSZ-1.2.1-21 A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása

GINOP_PLUSZ-1.2.2-22 Magyar Falu Vállalkozás-újraindítási Program

GINOP_PLUSZ-1.2.3-21 A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása a leghátrányosabb helyzetű régiókban

A GINOP PLUSZ pályázati lehetőségek esetében elsődlegesen a nem mezőgazdasági kkv részére nyújt potenciális lehetőséget az innovációs, technológiafejlesztés, kapacitás bővítése, energetikai, foglalkoztatási fejlesztések megvalósításához.

A GINOP_PLUSZ-1.2.1-21 és GINOP_PLUSZ-1.2.3-21 felhívások esetében a pályázó cégekre vonatkozóan elvárás a minimum 3 fő létszám megléte, 1 teljes lezárt üzleti év megléte, a minimális támogatási összeg 10 mFt, így a felhívásoktól való lehatárolás biztosított lehet.

A GINOP_PLUSZ-1.2.2-22 felhívás esetében a pályázó cégekre vonatkozóan elvárás a minimum 1 fő létszám megléte, 1 teljes lezárt üzleti év megléte, a minimális támogatási összeg 2 mFt, a maximális támogatási összeg 10 mFt, a megvalósítási helyszín székhelyként vagy telephelyként való megléte 6 hónappal a támogatási kérelem benyújtása előtti időtartamra vonatkozóan.

Magyar Falu Program (hazai forrás)

A Magyar Falu Program esetében a vállalkozások támogatása elsődlegesen a 2 000 fő alatti településeken működő üzletek esetében releváns.

„A kistelepülési üzletek működési támogatása” forrás link: <https://bgazrt.hu/megjelent-a-magyar-falu-program-kereteben-a-kistelepulesi-uzletek-mukodesi-tamogatasa-cimu-palyazati-kiiras/>

A program a 2000 fő alatti településeken működő helyi kisboltok (napi fogyasztási cikkekhez) fenntartásához, működtetéséhez nyújt támogatást:

- az üzlet helyét biztosító ingatlan bérleti díja;- könyvelői díj, könyvvizsgálói díj (nyilatkozathoz);

- könyvelés díja;- ügyvédi díj (aláírás minta készítéséhez);- áram, víz, fűtés költségei;

-karbantartási költség;- áruszállítás költségei;- posta, telefon, Internet előfizetés, irodaszer, tisztítószer költségek.

Itt az elszámolható költségek alapján a támogatási lehetőség jól lehatárolható a Leader Program támogatási lehetőség elszámolható költségeivel.

A Magyar Falu Program esetében fontos figyelembe venni az 5 000 fő alatti településeken működő civil, egyházi szervezetek és önkormányzatok alábbi támogatási lehetőségeit a 2022. év pályázati lehetőségei alapján:

Egyházi közösségi terek fejlesztése MFP-EKT/2022

Egyházi közösség tulajdonában lévő temetők infrastrukturális fejlesztése MFP-FFT/2022

Önkormányzati temetők infrastrukturális fejlesztése MFP-ÖTIF/2022

Tanya- és falugondnoki buszok beszerzése MFP-TFB/2022

Önkormányzati járdaépítés/felújítás támogatása MFP-BJA/2022

Közösségszervezéshez kapcsolódó eszközbeszerzés és közösségszervező bértámogatása MFP-KEB/2022

Kommunális eszköz beszerzése MFP-KOEB/2022

Óvodai játszóudvar, közterületi játszóterek fejlesztése MFP-OJKJF/2022

Iskolaépület felújítása és iskolai tornaterem, tornaszoba fejlesztése MFP-ITF/2022

MFP 2022 - Szolgálati lakás és orvosi szolgálati lakás felújítása, fejlesztése MFP-SZLOSZL/2022

Út, híd, kerékpárforgalmi létesítmény, vízelvezető rendszer építése/felújítása MFP-UHK/2022

Önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok fejlesztése MFP-ÖTIK/2022

Egyházi közösségszervezéshez kapcsolódó eszközbeszerzés és közösségszervező bértámogatása MFP-FFT/2022

A lehatárolást elsősorban az adja, hogy a LEADER felhívásokban nem lehet kötelező feladatok ellátására szolgáló épületek felújítására, eszközök beszerzésére pályázni. Ezekben a pályázatokban csak közösségi céllal lehetséges ez.

Kisfaludy Program

Az ágazati program keretein belül az elmúlt időszakban panziók létesítéséhez (kiemelt turisztikai övezet) fejlesztése és egyéb szálláshelyek fejlesztéséhez lehetett támogatást igényelni.

A program keretein belül elsődlegesen működő szálláshelyek fejlesztésére lehetett támogatási kérelmet benyújtani eszközbeszerzés és ingatlanfejlesztés célokkal. A következő időszakban nem várható újabb támogatási lehetőség megjelenése.

7. Helyzetfeltárás

7.1 Helyi és helyzeti energiák bemutatása

1. Térszerkezeti és környezeti adottságok;

A közigazgatási rendszer átszervezéséből következő változások során nem változott az a tény, miszerint a Szentlőrinci és Szigetvári járásokban 66 település helyezkedik el 899,65

négyszázötvenkilométeren a Nyugat-Mecsek, a Dél-Zselic és az Ormánság kistájak ölelésében. Tagoltságnál fogva a térség domborzati, éghajlati és földrajzi viszonyai sokszínűek.

A Szentlőrinci járásban 21 település található, járási központja Szentlőrinc városa. A Szigetvári járást 45 település alkotja. Itt is csupán egy kisváros található, Szigetvár. Tehát két városról és a körük szerveződő 64 településről beszélhetünk. A kedvezményezett járások besorolásáról 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján a Szentlőrinci Járás a kedvezményezett, míg a Szigetvári Járás a fejlesztendő járások közé tartozik.

Baranya megye és ezen belül a Szigetvári járás a zsáktelepülések számát tekintve országosan is első helyen áll. A Szigetvári járásban a települések 80 %-a 500 fő alatti település, ez 36 települést jelent. A falvak 13 %-ában a lakosság száma a 100 főt sem éri el.

A Szigetvári Járásban 25.055 ember él, közülük 10.728 Szigetváron, a fennmaradó lakosság él a 44 településen.(KSH 2021)

A Szentlőrinci Járásban a lakosság elhelyezkedése ennél kiegyenlítettebb képet mutat. A járás 21 települése közül 3 település lakossága haladja meg az 1000 főt, 4 településen 500-1000 fő közötti a lakosság, a járás 75 %-át apró, törpefalvas településszerkezet jellemzi. A járás településeinek csaknem 20%-a nem éri el a 100 főt.

A Szentlőrinci Járásban összesen 14.847 ember él, melyből Szentlőrincen 6.577 fő a lakosságszám.(KSH 2021)

A térségben a születések száma a folyamatosan csökken. A vándorlási egyenleg utoljára 2001. évben volt pozitív, mélypontját 2011-ben érte el -11,9 ezrelékponttal.(TEIR)

A térségben a mai demográfiai jellemzők legfontosabb eleme a két járási székhely meghatározó szerepe. Mivel a jelentős foglalkoztatók Szigetváron vannak a migrációs hatás a kistelepülésekről a járások központi településeire, vagy Pécsre irányul.

A korösszetétel tekintetében feltétlenül meg kell említeni, hogy bár a korábbi évekhez viszonyítva romlott az arány, ennek ellenére még mindig 14,9 %-os a 14 éven aluli lakónépesség aránya, mely a megyei átlagot jóval meghaladja, sőt a régiós, valamint az országos értékeket is túllépi. A 60 éven felüliek aránya 2000 óta folyamatosan emelkedik, 2013-ra elérte a 20,3 %-ot, bár ez az érték még így is elmarad a megyei, vagy országos átlagoktól.(TEIR)

Az akcióterületen élők több nemzetiséghez tartoznak, svábok, horvátok, romák jelentős számban élnek több településen.

A közösség területének bizonyos részein rendkívül magas a roma lakosság részaránya, míg tervezési terület szintjén a 2001. évben arányuk a 4,3 %-ot érte el, ez az érték 2013-ra 7,6 %-ra, majd 2022 évre 8,6 %-ra emelkedett. Ez mindhárom felmérés időpontjában duplája volt az országos átlagnak, de a megyei értékeket is erősen meghaladta.(TEIR)

A LEADER-térség kohéziója több területen is jelentkezik, egyrészt a két járást a 6-os számú főközlekedési útvonal hasonló mértékben metszi ketté. Míg az ettől északi területeken a térség turisztikai vonzerejét jelentő erdős dombvidékek találhatóak, addig déli irányban a magasabb agrárpotenciállal bíró mezőgazdasági művelésű területek helyezkednek el mindkét járás esetében, mely természeti adottságok megkövetelik a közös fejlesztési koncepciók kialakítását. Túl ezen mindkét járás területén kiemelkedően magas az apró- és törpefalvak, valamint a zsáktelepülések száma. Ez szintén a hasonló fejlesztési irányvonalak alkalmazását vonja maga után.

2. Kulturális erőforrások

A Szinergia Egyesület akcióterületén az előző fejlesztési időszakban (2014-2021) folytatódtak a humán fejlesztések, azonban térségi szinten nem összehangolt formában, hanem településenként esetleg néhány települést magában foglaló konzorciumok keretében. A LEADER program

célkitűzéseikhez illeszkedve most a köznevelési intézményeket érintő fejlesztéseket nem részletezve, elsősorban a kistelepülések közösségei számára szolgáltatást biztosító programokat soroljuk fel: a meglévő közösségi házak mellett immár normatív finanszírozással tovább működnek a Gyerekházak, Mozsgón, Teklafaluban, Dencsházán és Patapoklosiban, újonnan létrejött hasonló szolgáltatásokat nyújtó színterek a „Jó Kis hely” nevű programban létrehozott kezdeményezések, Zádorban, Bánfán és Kisdobszán. Sajnos az utóbbi Jó Kis Hely programok nem kerültek be a normatív finanszírozással működtethető intézmények körébe, így a szolgáltatások fenntartása nagyon bizonytalanná vált. Ezek a házak elsősorban hátrányos helyzetű kisgyermekes családoknak nyújtanak komplex szolgáltatásokat, de ezáltal az egész közösséget bevonják a szülőkhöz és a nagyszülőkhöz keresztül.

Új fejlesztési programként jelent meg az akcióterületen a leghátrányosabb 300 kistelepülést megcélzó országos felzárkózást segítő fejlesztési program. Ennek keretében Patapoklosiban, Zádorban, Somogyhatvanban, Zádorban és várhatóan Dencsházán indulnak komplex fejlesztések a Magyar Máltai Szeretetszolgálat koordinálásában, ezzel talán legalább Zádorban azonos intenzitással folytatódhat a megkezdett munka.

Probléma viszont, hogy még ezekkel az újonnan létrejött és a meglévő közösségi színterekkel együtt is nagyon egyenetlen az akcióterületi szinten a lefedettség kulturális és közművelődési szolgáltatások terén. Van, ahol, az iskola és óvoda mellett közösségi ház, tájház, könyvtár és civil aktivitással megszervezett programok is elérhetők (pl.: Szentlászló, Mozsgó, Nagydombsza, Kétújfalu, Somogyapáti, Bicsérd, Királyegyháza, Bükkösd, általában a mikrotérségi központok) van ahol, bár intézmény hiányos kistelepülés mégis van közösségi színtér, és civil szervezet (pl.: Vásárosbéc, Bánfa, Boldogasszonyfa, Ibafa-Gyűrűfű, Boda, stb,) azonban sajnos sok kistelepülésen nincs meg a stabil infrastrukturális és humán háttér a minimális közösségi élet megszervezéséhez. Ezek a településeken a megyei könyvtár KSZR rendszerében elérhető programok és eseti pályázatok függvénye a kulturális kínálat minősége és mennyisége. A meglévő színterek és szakmai kapcsolatok azonban egy bár lassan, de bővülő hálózatot alkotnak, ezért a civil szervezetek és az önkormányzatok bevonásával a lefedettség növelése alapvető fontosságú a vidéki lakosság életminőségének javítása szempontjából.

5.számú táblázat: központi fejlesztési programból létrehozott közösségi színterek 2007-2021 között az akcióterületen (saját forrás)

Isd. 2 számú mellékletben

A tervezési területe tekintetében, az egyetlen térségi feladat körű kulturális intézmény Szentlőrincen van a Szentlőrinci Művelődési Ház és Könyvtár. Az épület szépen felújított. jó adottságú, szabadterei színpaddal rendelkezik, alkalmas nagyobb rendezvények, konferenciák, képzések megtartására. A vásártér, amely a Szentlőrinci gazdanapoknak biztosít helyszínt, pedig szintén kiváló közösségi tér, akár több ezer fő számára is. Ám ezen kívül több bejáratos megyei és országos jelentőségű gazdasági és kulturális rendezvény is öregbíti a térség jó hírét (Bicsérdi Burgonyafesztivál, Magyarlukafai Vendelnapi Búcsú, Mozsgói Kakasfesztivál, Somogyhársági Parasztolimpia).

6.számú táblázat: Regisztrált nonprofit szervezetek, ezer lakosra jutó száma, 2012 – 2020-ig (forrás KSH)

Isd. 2. számú mellékletben

3. A társadalom állapota:

A közigazgatási rendszer átszervezéséből következő változások során nem változott az a tény, miszerint a Szentlőrinci és Szigetvári járásokban 66 település helyezkedik el 899,65 négyzetkilométeren a Nyugat-Mecsek, a Dél-Zselic és az Ormánság kistájak ölelésében. Tagoltságnál fogva a térség domborzati, éghajlati és földrajzi viszonyai sokszínűek.

A Szentlőrinci járásban 21 település található, járási központja Szentlőrinc városa. A Szigetvári járást 45 település alkotja. Itt is csupán egy kisváros található, Szigetvár. Tehát két városról és a körük szerveződő 64 településről beszélhetünk. A kedvezményezett járások besorolásáról 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet alapján a Szentlőrinci Járás a kedvezményezett, míg a Szigetvári Járás a fejlesztendő járások közé tartozik.

Baranya megye és ezen belül a Szigetvári járás a zsáktelepülések számát tekintve országosan is első helyen áll. A Szigetvári járásban a települések 80 %-a 500 fő alatti település, ez 36 települést jelent. A falvak 13 %-ában a lakosság száma a 100 főt sem éri el.

A Szigetvári Járásban 23.890 ember él, közülük 10.287 Szigetváron, a fennmaradó lakosság él a 44 településen. (KSH 2019)

A Szentlőrinci Járásban a lakosság elhelyezkedése ennél kiegyenlítettebb képet mutat. A járás 21 települése közül 3 település lakossága haladja meg az 1000 főt, 4 településen 500-1000 fő közötti a lakosság, a járás 75 %-át apró, törpefalvas településszerkezet jellemzi. A járás településeinek csaknem 20%-a nem éri el a 100 főt.

A Szentlőrinci Járásban összesen 13.868 ember él, melyből Szentlőrincen 6.124 fő a lakosságszám. (KSH 2019)

A térségben a születések száma folyamatosan csökken. A vándorlási egyenleg utoljára 2001. évben volt pozitív, legutóbbi mélypontját 2014-ben érte el -11,4 ezrelékponttal, azóta kisebb nagyobb hullámzásokkal, de folyamatosan negatív. (TEIR)

7.számú táblázat. Elvándorlás és fiatalok aránya a lakónépességben belül (forrás: KSH)

Isd. 2. számú mellékletben

A térségben a mai demográfiai jellemzők legfontosabb eleme a két járási székhely meghatározó szerepe. Mivel a jelentős foglalkoztatók Szigetváron vannak a migrációs hatás a kistelepülésekről a járások központi településeire, vagy Pécsre irányul.

A LEADER-térség kohéziója több területen is jelentkezik, egyrészt a két járást a 6-os számú főközlekedési útvonal hasonló mértékben metszi ketté. Míg az ettől északi területeken a térség turisztikai vonzerejét jelentő erdős dombvidékek találhatók, addig déli irányban a magasabb agrárpotenciállal bíró mezőgazdasági művelésű területek helyezkednek el mindkét járás esetében, mely természeti adottságok megkövetelik a közös fejlesztési koncepciók kialakítását. Túl ezen mindkét járás területén kiemelkedően magas az apró- és törpefalvak, valamint a zsáktelepülések száma. Ez szintén a hasonló fejlesztési irányvonalak alkalmazását vonja maga után.

4. A gazdaság helyzete:

- **A térségi munkaerő áttekintése:**

Az aktív munkaerő-piaci bázist jelentő 15-64 éves korosztály foglalkoztatottsági aránya térségünkben 2001. óta érdemben nem változott, értékük messze alulreprezentált az országos átlagot jelenleg sem elérő megyei átlagnak (2018.: 41,3 %, 2021.: 46,3 % a közösségre vonatkoztatva, míg az országos és a megyei értékek 2021-ben jócskán 50 % felett voltak már).

A helyi munkaerőpiac elégtelenségét jól jellemzi a naponta ingázni kényszerülők magas aránya is, mely szintén lényegesen rosszabb képet ad a foglalkoztatottság súlyos és tartós gyengeségéről, hiszen a megyei és országos átlaghoz viszonyítva továbbra is közel hatvan százalékos ezen arány, mely az idősoros adatok alapján még romlott is (2011.: 58,1 %, 2021.: 59,4 %).

A munkanélküliségi ráta idősoros alakulása követi a megyei és az országos tendenciát (2011. óta csökkenő értékek), viszont immár 19 éve folyamatosan magasabb - azaz kedvezőtlenebb - értékkel (2001.: 14,4 %, 2021.: 9,9 %). A munkanélküliek körében a tartós munkanélküliekre vonatkozó tendencia az utóbbi években a megyei és az országos trendhez közelített az 50 %-hoz közeli értékkel. Azon háztartások aránya, melyben nincsen foglalkoztatott, valamelyest csökkent az elmúlt években, de még jelenleg is az országos értéknél rosszabb ezen arány a közel 44,5 %-os részarányal. (TEIR)

Szintén az országos és a megyei átlagnál kedvezőtlenebb képet adnak, az alábbi munkaügyi mutatók is:

1. alacsony presztízsűek foglalkoztatási részaránya
2. alacsony képzettségűek (legfeljebb 8 általánost végzettek) köréből kikerült, regisztrált munkanélküliek aránya
3. fiatalok (25 év alatti) regisztrált munkanélküliek aránya

Mindhárom mutató értéke folyamatosan és tartósan magasabb a megyei és az országos átlag értéknél (különösen kedvezőtlen az alacsony képzettségűek magas részaránya: bő 18 %-kal magasabb, mint a legutóbbi megyei és országos átlag). (TEIR)

A kedvezményezett térségként funkcióhiányos kisvárosában (Szigetvár, Szentlőrinc) sem jobb a helyzet: tartósan magas a munkanélküliség, hosszú évekkal ezelőtt megszűntek a korábbi, jelentős foglalkoztatást biztosító munkahelyek (pl. mezőgazdasági nagyüzemek, cipőipar, konzervipar) és helyettük érdemben nem jöttek tömegével önfoglalkoztató vagy néhány főt alkalmazó mikro-vállalkozások. Ugyan az elmúlt években történtek eredmények két nagy vállalkozás (Királyegyháza – LAFARGE cementgyár: 130 fő, Szigetvár: Iron-Tech Zrt.: 200 fő, Kétújfalu környékén kőolajkutak kialakítása 68 fő), azonban hasonló nagyságú foglalkoztatást biztosító új cégek létrejötte, betelepítése nem folytatódott.

A 2020-ban indult COVID járvány súlyosan érintette a közösség egészségét, hiszen az amúgy is országos átlag alatti bolti kiskereskedelem is elszenvedője volt a kereslet drasztikus visszaesésének. A gazdasági válság nem kímélte az építőipart, és az azt kiszolgáló cementgyártást sem. Viszont érdekes módon a térségi turisztikai ágazat nem szenvedett el jelentős visszaesést, köszönhetően a COVID időszak alatt feltámadt hazai falusi turizmus ágazat által generált keresletnek.

- **A térségi ipar áttekintése:**

A klaszteresedés az Iron-Tech Zrt. autóipart kiszolgáló divíziójában jelent meg. A közösséget alkotó két tervezés-statisztikai járás településszerkezeti, gazdasági adottságai továbbra is kevés

tartós és biztos üzleti lehetőséget, foglalkoztatást kínálnak az itt élőknek, és nem jelentenek vonzerőt a működő tőke jelentős beáramlásának sem.

Az ezer lakosra jutó vállalkozások száma évek óta alatta marad a megyei és az országos átlagnak, annak kb. szűk kétharmada, az emelkedés mértéke nem szignifikáns. A működő társas vállalkozások száma az elmúlt években 5 % alatti mértékben emelkedett, azaz érdemben nem változott (2008.: 455, 2010.: 461, 2011.: 482, 2012.: 477, 2021 486). A társas vállalkozások köre tipikusan mikrovállalkozás (2008.: 419, 2009: 430, 2010: 424 db, 2021:447), 10 főt el nem érő foglalkoztatotti átlagléttszámmal. A működő társas vállalkozások közel húsz százaléka az agráriumban érintett, jól jellemezve a térség egyetlen tradicionális termelő ágazatának súlyát. Az egyéni vállalkozások száma csökkenő tendenciát mutat.(TEIR)

A szegénységet, az aprófalvas településekben az iparüzési adó kivetésének lehetetlen mivoltát, jól jellemzi, hogy az egy főre jutó beszedett helyi iparüzési adó mértéke a kedvezményezett területen rendre elmarad, a Baranya megyei átlagtól és az országos átlagtól is. Az aggregát idősoros adatokat vizsgálva megállapítható, hogy a különbség az elmúlt években nőtt, azaz a leszakadás erősödött e téren. A közösség számos kistelepülésén, profitorientált vállalkozás hiányában nincs is értelme ilyen adót kivetni, illetve ilyen bevétellel számolni.

Új térségi ipari ágazatként a Kétújfalu térségében talált kőolaj-mezőre alapozva elindított ásványolaj kitermelés jelent meg a 2015 évektől kezdődően. Ez összesen 5 településünket érinti, ami kedvező folyamatokat indított el ezeken a falvakban a megnövekedett iparüzési adóbevételek miatt. Ezen túlmenően pedig a helyi vállalkozók, illetve munkavállalók egy része is megrendeléshez, illetve jövedelemhez tud jutni ezeken keresztül. Ez a jelenség térségünk egyik legszegényebb mikrotérségét érinti, ami jelentős pozitív hatással van az itt élők lehetőségeire, azonban az igazsághoz tartozik az is, hogy a fűrotornyok kiegészítő berendezései (tárolók, fáklyák) szag, fényszennyezést is jelentenek ezekben az aprófalvakban. Ezek pedig a közvetlen és közvetett gazdasági előnyöket pedig bizonyos mértékig zárójelbe teszik, de összességében vizsgálva mégis mindenképpen előnyösnek ítéljük meg ezeknek a feltárásoknak és bányászati ágazatoknak térségünkbe érkezését.

- **A térségi mezőgazdaság áttekintése**

A térség agro-ökológiai adottságai kedvezőek, de ez elsősorban a 6-os főúttól délre elterülő területekre vonatkozik, amely körülbelül a területünk felét foglalja magában. Az úttól északra fekvő, zömében dombosabb, erdősültebb területek már inkább állattenyésztési, erdészeti, illetve turisztikai céllal hasznosíthatóak.

A rendszerváltozás után mindkét járásban elkezdődött a nagyüzemi földek magánosítása, kisparscellákra bontása. A folyamat a birtokstruktúra elaprózásához vezetett, ami egészen a 2000-es évek elejéig tartott. Ekkortól azonban már elkezdődött a területek újbóli koncentrációja, elindult egy új birtokos réteg felemelkedése. A megművelt területméret az gazdaságosság és a mezőgazdasági művelésközök folyamatos modernizálódása (precíziós művelés), és áruk jelentős emelkedése hatására folyamatosan nő. Ez a tendencia az elmúlt 10 évben tovább fokozódott, ami együtt jár azzal is, hogy egyre kevesebb kézben lévő földterületek megműveléséhez egyre kevesebb ember kell. A településeinkre jellemző, hogy a falu határában megművelhető földterület jellemzően 5-10 birtokos kezében összpontosul, akik egyre nagyobb táblaméreteken, szinte kizárólag mezőgazdasági áru-termelést végeznek, nagyüzemei módon. Ez a koncentráció azonban a térségi foglalkoztatásban egyértelműen negatívan ható trend.

Az agrárium szántóföldi nagyüzemre vonatkozó ágazata tehát térségünkben jól működik, mert korszerű erő és munkagéppark mellett egyre több modernizált terménytároló és -szárító kapacitás áll rendelkezésre, és országosan is kiemelkedő termésátlagok jellemzőek felénk.

A másik mezőgazdasági ágazat, vagyis a nagyobb munkaerő igényű kertészeti kultúrákhoz tartozó területen azonban nem áll jól a térség, hiszen kertészeti közepméretű üzem egyedül Szigetvárok található a Szegedi székhelyű Szeszikó Zöldség-, Dísznövénytermelő és Kereskedelmi Kft szigetvári kertészete, amely országosan is értékelhető szintű paradicsom termelő telep. Ezen kívül azonban csupán egy-két kis-közepes méretű gyümölcsös ültetvény található térségünkben, ebből az ágazatból.

Állattenyésztési ágazat volumene szintén jelentős mértékű csökkenést szenvedett el, a 80-as évektől kezdődően. A korábbi nagy állattartó gazdaságok (Szigetvári Állami Gazdaság, Szentlőrinci Állami gazdaság) privatizálása óta folyamatos csökkenést mutatott az itt előállított állati produktumok mennyisége. A térségben korábban még jelentős számban megtalálható szarvasmarha állomány mára szinte teljesen eltűnt. Még a korábban nagyszámú fejős, illetve hízómarhát tartó falvakban is csak mutatóban van néhány állat.

A magyar mezőgazdaság egyik régi problémája az alacsony feldolgozottsági fok, ez a tendencia sajnos a rendszerváltás utáni élelmiszeripari összeomlást követően, csak nagyon lassan emelkedik. Ez térségünk esetében szintén megtalálható, alapvető probléma, és ezt a helyi kézműves élelmiszerek előállítása csak nagyon kismértékben befolyásolja kedvező irányban. Régóta tudott, hogy a mezőgazdasági alapanyag-előállítás feldolgozásához kapcsolódó élelmiszer feldolgozóipar folyamatos fejlesztése elengedhetetlen lenne. Sajnos ezen a problémán HFS-ünk csak nagyon kismértékben tud segíteni.

Fenti tendenciák egyik látványos eredményeként a kétezres évektől a regisztrált őstermelők száma jelentősen csökkent, több mint négyszáz személy került ki, ebből a körből (2022-es adatok szerint 1902 fő őstermelő van regisztrálva a két járásból, Szigetvár Várost figyelmen kívül hagyva, ahol további kb 480-490 fő őstermelő működik.

- **A térségi turizmus áttekintése:**

Az elmúlt évek eseményei átrendezték a turizmus kínálati és keresleti oldalát, a 2020-ban kitörő világjárvány során emberek ezrei indultak el, hogy egyedül fedezzék fel a természetet, keresték az eldugott helyeket, ahol biztonságban érezhették magukat. Elmondható tehát, hogy az aktív turizmus felértékelődése zajlott és zajlik a mai napig. A 2022-ben, a szomszédos országban kitört háború következtében komoly energiaválság alakult ki, mely a szolgáltatókat és a fogyasztókat is komoly mértékben sújtja, az infláció pedig jelentős mértékben csökkenti az emberek diszkrécionális jövedelmét.

Mint tudjuk a turizmus multiplikátor hatása pozitívan befolyásolja adott település, vagy térség gazdasági helyzetét, ezzel olyan települések gazdasági versenyképessége is javulhat, amelyek más ágazatban kevésbé sikeresek. A vidéki turizmusfejlesztés kapcsán kiemelendő fontosságú, a térség települései közötti partnerség megteremtése. Alulról szerveződő, helyi erőforrásokon alapuló fenntartható és önfenntartó fejlesztésre van szükség, mely a működési terület településeit egységként kezelve alakítja ki, a turisztikai kínálatot. Ebben a munkában egyesületünk szeretne a 2021-2027 –es tervezési ciklusban is, aktívan közreműködni.

Egy térség turisztikai kínálata, az alábbiakkal jellemezhető: 1.) turisztikai infrastruktúra kiépítettsége, 2.) turisztikai vonzerők állapota, 3.) turisztikai szolgáltatások minősége

1.) A turizmusban alapvető követelmény a megfelelő színvonalú infrastruktúra megléte. Ha egy attrakció csak nehezen közelíthető meg, akkor az nagyon nehezen tud hasznosulni az idegenforgalom számára. Az infrastruktúrát tekintve térségünk kevésbé kiépítettnek mondható.

A működési területhez tartozó települések jelentős része nehezen megközelíthető zsáktelepülés, emiatt jelenleg leginkább a személygépjárművel érkező turistákra lehet alapozni, tömegközlekedéssel nehéz a térségünkbe való eljutás. A folyamatosan felértékelődő kerékpáros turizmus aspektusából elmondható, hogy hiányzik a térség kerékpáros infrastruktúrájának gerincvonala. A Kaposvár-Szigetvár kerékpárút megépítésével hiánypótló gerincútvonal jöhet létre a Zselicben, mely lehetőséget ad a zsáktelepülések turisztikai értékeinek hasznosítására és utat nyit az EuroVelo 13 kerékpárút dráva-menti szakasza felé is. A térségi turisztikai szereplők összefogása, az itt fellelhető látnivalók összesítése megkezdődött a Zrínyi Zöldút projekt révén, mely lehetőséget nyújt a fejlesztésre, a közös stratégia megalkotására és az erős turisztikai marketingtevékenységre.

2.) A turisztikai attrakciók állapota vegyes képet mutat. A térség jelentős turisztikai potenciállal rendelkezik, ugyanakkor a kimagasló, országos érdeklődésre is számot tartó attrakciók száma alacsony és a legtöbbjük, a nem a tervezési területünkön lévő Szigetváron található. A térség kistérségeiben az elmúlt időszakban látványos, ám pontszerű turisztikai fejlesztések zajlottak le. A térségben komoly lehetőséget rejt magában az öko- és az aktív turizmus fejlesztése. Az Aktív és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ jelenleg érvényes Nemzeti Aktív Turisztikai Stratégiájában, a működési területünk jelentős részét lefedő Zselicet hazánk aktív turisztikai fejlesztési térségei közé sorolta. A terület jövőbeni, még komoly lehetőségeket magukban rejtő turisztikai termékei az aktív turizmussal szorosan összefüggő kulturális turizmus, az örökségturizmus és a vallási turizmus, a gasztro- és borturizmus lehetnek, ám ehhez a turisztikai összefogások koordinálására, a tematikus utak továbbfejlesztésére és programcsomagok kialakítására volna szükség.

3.) A turisztikai szolgáltatások kiépítése folyamatban van és fontos, hogy a jövőben, a vonzerőkön kívül növekvő számú, megfelelő minőségű szolgáltatás álljon a látogatók rendelkezésére.

7.2 SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek:
Természetföldrajz	
<ul style="list-style-type: none"> Vonzó természeti környezet mindkét járás északi területein, jelentős kiterjedésű erdőterületek és vizes élőhelyek, gazdag biológiai sokszínűség. Megújuló energiaforrások tekintetében kedvező hidrogeológiai és geotermikus adottságok. <p>részletes folytatását lsd. 2. sz. mellékletekben</p>	<ul style="list-style-type: none"> A természeti környezet turisztikai szempontú kihasználtsága nem megfelelő. <p>részletes folytatását lsd. 2. sz. mellékletekben</p>
Infrastruktúra	
<ul style="list-style-type: none"> Szentlőrinci vasúti csomópont. 6-os számú főközlekedési út vonal kettészeli a térséget. 	<ul style="list-style-type: none"> Rossz minőségű és hiányos úthálózat. Romló színvonalú tömegközlekedés.

részletes folytatását lsd. mellékletekben	részletes folytatását lsd. 2. sz. mellékletekben
Gazdaság	
<ul style="list-style-type: none"> Magas agrárpotenciállal rendelkező területek mindkét járás déli területein. Jelentős erdőterületek és erdőművelés hagyománya mindkét járás északi részén. Jelentős ipari beruházások a térségben (Szigetvár, Királyegyháza). Feltárt, és hasznosításba vont kőolajvagyon, Kétújfalú térségében. <p>részletes folytatását lsd. 2. sz. mellékletekben</p>	<ul style="list-style-type: none"> A térség gazdasági teljesítőképessége az országos átlagtól jelentős mértékben elmarad. Turisztikai szálláshelyek, szolgáltatások száma és kihasználtsága a fejlesztések ellenére is alacsony a térség turisztikai vonzerejéhez képest. <p>részletes folytatását lsd. 2. sz. mellékletekben</p>
Társadalom, demográfia	
<ul style="list-style-type: none"> Országos szinten is magas pályázati aktivitás. Aktív korú lakosság aránya 67,41 %, magasabb az országos átlagnál. <p>részletes folytatását lsd. 2. sz. mellékletekben</p>	<ul style="list-style-type: none"> Előregedő népesség, alacsony születésszám. Apró- és törpefalvas, szétaprózott településhálózat. Magas a zsáktelepülések száma. Előnytelen munkaerő piaci mutatók, magas a tartós munkanélküliek aránya. <p>részletes folytatását lsd. 2. sz. mellékletekben</p>

Lehetőségek:	Veszélyek:
Természetföldrajz	
<ul style="list-style-type: none"> Természeti sokszínűség, védett természeti területek. <p>részletes folytatását lsd. 2. sz. mellékletekben</p>	<ul style="list-style-type: none"> A biodiverzitás leépülése, természeti területek kiterjedésének csökkenése. <p>részletes folytatását lsd. 2. sz. mellékletekben</p>
Infrastruktúra	
<ul style="list-style-type: none"> Természeti környezettel rendelkező zsáktelepülések magas száma. Térségen belüli jelentős földúthálózati kapcsolatok. 	<ul style="list-style-type: none"> Közlekedési infrastruktúra fejlesztés elhúzódása, behozhatatlan lemaradást okozhat.

<p>részletes folytatását lsd. 2. sz. mellékletekben</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A bekötő utak állapota romlik, több kistelepülés tömegközlekedési összeköttetése megszűnik. <p>részletes folytatását lsd. 2 sz. mellékletekben</p>
Gazdaság	
<ul style="list-style-type: none"> • Helyi termékek viszonylag magas száma, helyi termék-előállítók magas aktivitása. • Meglévő, de ki nem használt turisztikai vonzerők, turisztikai potenciál. • Meglévő szálláshelyek, falusi vendéglátók, ökoturisztikai attrakciók. <p>részletes folytatását lsd. 2. sz. mellékletekben</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A tőkebefektetések továbbra is elkerülik a térséget. • Csökken a vállalkozói kedv a kedvezőtlen gazdasági folyamatok hatására. • Az agárágazat további jövedelmezőségének romlása. Egyre kevesebb foglalkoztatás az ágazatban. <p>részletes folytatását lsd. 2 sz. mellékletekben</p>
Társadalom, demográfia	
<ul style="list-style-type: none"> • Térségi hagyományok jelenléte. • Foglalkoztatottságot növelő képzésekhez szándék és helyszínek rendelkezésre állnak. <p>részletes folytatását lsd. 2 sz. mellékletekben</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A kritikus helyzetű csoportok (mélyszegénységben élők, tartósan munkanélküliek) társadalmilag periférikus helyzete rögzül. • Fiatalok elvándorlása, falvak elnéptelenedése.

A SWOT-analízis megállapításait elemezve és összegezve, a következő stratégiai irányvonalak kerületek meghatározásra:

Térségi termékek előállításán és feldolgozásán alapuló gazdaságfejlesztési tevékenységek.

Turisztikai, ezen keresztül a gazdasági potenciál erősítése a szereplők közötti együttműködések kialakításával.

Térségi és helyi közösségfejlesztés, nemzeti és nemzetiségi identitástudat fejlesztése.

Társadalmi, szociológiai és gazdasági lemorzsolódás, szegregáció megállítása, lassítása.

Térségek közötti és határon átnyúló gazdasági kapcsolatok erősítése.

8. A stratégia beavatkozási logikája

8.1 A stratégia jövőképe

A megvalósított HFS segítségével az elmúlt évek negatív behatásainak ellenére is a térség vonzerejének, népességmegtartóképességének növekedését szeretnénk elősegíteni. Célunk az erősödő helyi gazdaság elősegítése, mely **életképes vidéki vállalkozások, termelők és termék-előállítók tevékenységének következtében fejlődik**, a vonzó vidéki környezet, az élhető kistelepülések fenntartásának támogatása a helyi lakosság és nonprofit szervezetek érték- és érdekrendszere mentén és az **együttműködő és együtt gondolkodó-gondoskodó, tudatos kisközösségek fejlesztése** a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklődése és fiatalok tudatossági szintjének emelése, helyben martadási affinitása alapján.

8.2 A stratégia célhierarchiája

Az akciócsoport elmúlt programozási időszakok alatt végzett tevékenysége során térségi kitörési pontként azonosította, a helyi termékek előállításának és piacra juttatásának lehetőségét, ám ezen kívül nagyon fontos feladat a természeti környezet lehetőségein alapuló helyi együttműködések és innovatív megoldások támogatása. A térséget érintő legfontosabb mérőszám a lakosságszám. A népességmegőrző képesség fejlesztése, a társadalmi integráció megerősítése nemcsak gazdasági, hanem mentális téren is elengedhetetlen. Éppen ezért kerültek az alább felsoroltak megfogalmazásra.

A legfontosabb célok:

- helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése;
- helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása;
- a fiatalok helyben tartásának támogatása, letelepedésük segítése, az elvándorlás megelőzése, nemzetiségi csoportok aktivitásának növelése, generációk közötti kapcsolatok megerősítése;

A SWOT-analízis alapján beazonosított legfontosabb célok a helyi termék előállításán és piacra juttatásán, a térségi szereplők közötti együttműködésekben a helyi identitás megőrzésén túl a társadalmi, szociológiai és gazdasági lemorzsolódás csökkentését és a térségek közötti és határokon átívelő gazdasági, kulturális és idegenforgalmi kapcsolatokat kialakítását célozzák.

Helyi termékek és turisztikai szolgáltatások fejlesztése:

A térségben található számos helyi termék előállító, és a helyi alapanyagokban fellelhető erőforrások hozzájárulhatnak a térségi gazdaság működéséhez, mivel a helyi termék előállítás nemcsak direkt, hanem indirekt gazdasági fejlődést is generálhat a térségi turizmus fellendülése által.

Helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása:

A térségben számos turisztikai és egyéb szolgáltatás működik, melyek tevékenységüket egyedül folytatják. Tevékenységük rendszerbefoglalása jelentős vendégforgalom növekedést generálna a térségben. A térségi szereplők közötti együttműködések, tematikus turisztikai útvonalak, szolgáltatáscsomagok kialakításának támogatása, hálózatosodások kialakulásának elősegítése fontos feladat főként a Szinergia-térség északi, magas turisztikai potenciállal rendelkező területei esetében.

A fiatalok helyben tartásának támogatása, letelepedésük segítése, az elvándorlás megelőzése, nemzetiségi csoportok aktivitásának növelése, generációk közötti kapcsolatok megerősítése:

A térség nemzetiségek tekintetében meglehetősen sokszínű, a nemzetiségi csoportokra, az ifjúsági és nyugdíjas kezdeményezésekre alapozott közösségfejlesztés nemcsak kulturális, hanem gazdasági téren is fejlődési lehetőséget biztosíthatna. A helyzetelemzés alapján egyértelműen látszik, hogy az apró- és törpefalvas, sőt zsáktelepülési jellegből és a fejlesztendő járási adottságokból adódó szegregációs és elszegényedési folyamatok lassítására, megállítására és esetleges visszafordítására van szükség a térségi lakosság életminőségének javítása, a fiatalok helyben tartása céljából.

8.3 Az indikátorok megadása

Indikátor neve	Indikátor leírása	Indikátor mértékegysége
Létrehozott munkahelyek száma	A fejlesztés eredményeképpen újonnan felvételre kerülő munkavállalókkal nő a kedvezményezettek által foglalkoztatottak létszáma	felvett fő száma: 3
Megvalósult rendezvények száma	A projekt keretében megvalósuló rendezvények száma	30 db
Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	Fejlesztéssel érintett vállalkozások száma	150 db
Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	Fejlesztéssel érintett önkormányzatok száma	60 db
Fejlesztéssel érintett civil szervezetek száma	Fejlesztéssel érintett szervezetek száma	50 db

9. Cselekvési terv

A Helyi Akciócsoport eddigi működése során, kiemelt figyelmet fordított, a helyi szükségletek felmérésére, a helyi igények feltérképezésére, e célkitűzések megvalósulását alátámasztja a számos projektgyűjtő adatlap, valamint a kiemelkedően sok mikrotérségi fórumon tapasztalható, lakossági aktivitás. Az itt elhangzott igények és információk jelennek meg, a SWOT – analízisben. Ezek szerint a térség önmaga is tenni kíván sorsának javítása érdekében. A szervezet a szükségletek felmérése során a kiemelt figyelmet fordított arra, hogy az igények között mindhárom szféra elvárásai reprezentatívan megjelenjenek.

9.1 Az intézkedések leírása

Az egyes intézkedéseket az alábbi szerkezetben mutatjuk be:

1. Helyi termékek előállításának és piacra jutásának, valamint a LEADER-társégi falusi-, aktív- és öko-turizmus fejlesztésének támogatása (GF)

1) Az intézkedés megnevezése: Helyi termékek előállításának és piacra jutásának, valamint a LEADER-társégi falusi, aktív és öko-turizmus fejlesztésének támogatása

2) Specifikus cél: • helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése;

- helyi összefogásra épülő, a természeti és egyéb értékeket, adottságokat, hagyományokat és egyedi termékeket bemutató komplex, fenntartható turisztikai, vendéglátóipari programok kidolgozása, megvalósítása;

3) Indoklás, alátámasztás: A térségben régebbre nyúló hagyománya van a kézműves tevékenységeknek, és az élelmiszer jellegű, helyi termékek előállításának. Erre a lakosság részéről is fogadókészség van. Térségi központtal működik a megye legnagyobb kézműves érdekképviselői szervezete a Kaptár Egyesület. Kézműveseinek nagy része a LEADER-társégen belül él. Helyi rendezvényeken, jelentős számban árúsítják termékeiket.

A turisztikai szolgáltatások kapcsán: az akcióterületen, különösen a Dél-Zselici tájegységben magas a falusi, az aktív és az öko- turisztikai potenciál, ami fontos kitörési pont az elvándorlással, előregedéssel, magas munkanélküliséggel sújtott falvakban. Szórványosan már most is számos falusi turizmussal foglalkozó vállalkozás kínál szolgáltatásokat, amelyeket programokkal, helytörténeti gyűjteményekkel a turizmusban rejlő lehetőségeket felismerő civil szervezetek és önkormányzatok egészítenek ki. Erre vonatkozóan elkezdődtek már szervezési munkák és elindult a hálózatosodás támogatása, de továbbra is hiányzik azonban az egységes térségi marketing, program- és szolgáltatás szerkezet kialakítása és országos rendszerekbe való közvetítése. A helyi termék előállítás támogatása, illetve a turisztikai ágazat fejlesztése is a helyi gazdaság erősödését eredményezi, így továbbra is szükségesek ezeknek az ágazatoknak LEADER forráshoz jutásának fenntartása..

4.A támogatható tevékenységek meghatározása: Az intézkedés támogatja a helyi termékek előállítói számára a termeléshez, a falusi-, aktív- és öko-turisztikai szolgáltatók számára szolgáltatásuk minőségi fejlesztéséhez szükséges infrastrukturális adottságok létrehozását:

- Új épület építése
- Épületfelújítást,
- Épület bővítése, korszerűsítése,
- Kisléptékű infrastruktúra fejlesztését
- Fenntartható energiaellátást szolgáló berendezések telepítését

Továbbá támogatja a helyi termék előállítók számára a magas minőségű és feldolgozottsági fokú termékek előállítását szolgáló, illetve a falusi-, aktív- és öko-turisztikai szolgáltatók számára a minőségi szolgáltatás nyújtásához szükséges:

- Eszköz- és gépbeszerzéseket,

Ezen kívül mindkét csoport számára támogatja, a piacra jutást segítő:

- Marketing tevékenységeket, (marketing-reklámfilm, kiadvány, website-létrehozás és fejlesztés, reklámanyag)
- A LEADER térség és saját munkájuk, szolgáltatásuk bemutathatóságát elősegítő szakmai turisztikai szolgáltatások igénybevételét (túraszervezés és vezetés, útvonalbejárás és kijelölés).

5.Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás

- Használt árucikkek beszerzése
- Mezőgazdasági üzemek beruházásai
- Támogatási jogosultságok megvásárlása

6.Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az intézkedés keretein belül kizárólag helyi terméknek, vagy kézműves terméknek minősülő termékek előállítására, valamint falusi aktív és öko-turisztikai szolgáltatásra illetve ezeknek piacra jutását támogató tevékenységek végzésére igényelhető támogatás. (lásd kiválasztási kritériumok fogalommagyarázatában.) Egyéb, a definícióknak nem megfelelő termék előállítására, illetve szolgáltatás fejlesztésére, illetve ezzel kapcsolatban végzett marketing és hálózatosodást támogató tevékenységekre, nem vehető igénybe.

Továbbá nem támogathatóak jelen felhívásból azon projekteket, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán – támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HFS-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi fejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával

7.A jogosultak köre:

- Természetes személyek
- Östermelők
- Jogi személyiségű vállalkozások

8.A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Jogosultsági feltételek:

- A Szentlőrinci és Szigetvári Járások területén székhellyel, telephellyel rendelkező mikro-vállalkozás, lakóhellyel rendelkező östermelő, önálló tevékenységet végző magánszemély, természetes személy.

Alapvető kritériumok:

- Kizárólag a fogalommagyarázat szerinti helyi termék, kézműves termék előállítását, piacra-juttatását szolgáló tevékenységek támogathatók.
- Kizárólag a fogalommagyarázat szerinti falusi, öko- és aktív-turisztikai fejlesztések támogathatók

Értékelési szempontok:

- Előny élveznek, a jelenlegi foglalkoztatotti létszámot megtartó pályázók. (nyilatkozat alapján)
- Előnyt élveznek azok a pályázatok, amelyek élelmiszer előállítását, vagy vendégszalként való felszolgálatát célozzák meg. (projektterv alapján)
- Előnyt élveznek a környezet megóvásával kapcsolatos vállalat, vagy beszerzést tartalmazó pályázatok. (projektterv alapján)
- Előnyt élveznek a Zrínyi Zöldút és Mária Zarándok Út területi hatálya alá tartozó beruházások (megvalósítási hely alapján).
- Előnyt élveznek a Magyar Kerékpáros Turisztikai Szövetség által működtetett Országos Kerékpárosbarát Szolgáltató Hálózat tagjai, vagy abba belépést vállaló turisztikai szolgáltatók által beadott pályázatok.

Speciális feltételek:

- A pályázó legkésőbb az utolsó mérőföldkő teljesítésekor bemutatja tevékenységét, a Szinergia Egyesület honlapján.

- A természetes személynek vállalnia kell, hogy az első kifizetési kérelem benyújtásának időpontjáig, önálló tevékenységet végző magánszemélyként nyilvántartásba veteti magát.
 - A természetes személynek, őstermelőnek, önálló tevékenységet végző magánszemélynek nem kell vállalnia, hogy az első kifizetési kérelem benyújtásának időpontjáig egyéni vállalkozóként nyilvántartásba veteti magát.
 - A pályázónak nem kell lezárt üzleti évvel rendelkeznie
- Fogalommagyarázat:**
- Helyi termék: a helyben megtermelt, vagy összegyűjtött alapanyagokból, helyben kialakult eljárások, receptek alkalmazásával, nem nagyüzemi keretek között előállított, esetleg csomagolásokban is helyi anyagokat, helyi kulturális elemeket felhasználó termék.
 - Helyi élelmiszer: Olyan földrajzi területhez köthető, kulturális jelentőséggel is bíró termék, amelyet lehetőség szerint helyben megtermelt alapanyagok felhasználásával az adott földrajzi területen belül állítanak elő. A termék alapanyagai és/vagy a termék előállításának módja és/vagy a terméke egyes jellegzetes tulajdonságai, valamint a szaktudás a földrajzi helyhez és a helyi közösséghez kapcsolódik.
 - Kézműves termék: helyi alapanyagokból, vagy jelentős helyi élőmunka ráfordítással készülő termék.
 - Aktív turizmus: Az aktív turizmus olyan turizmusforma, amely esetében a turista utazásának motivációja valamilyen fizikai aktivitást igénylő szabadidős vagy sporttevékenység gyakorlása.
 - Falusi turizmus: falusi térségben történő vendégfogadás (jellemzően szállás-, étkezés-, és programszolgáltatás) a vidék jellegzetes életformájának, hagyományainak megismerésével, illetve a turisták aktív részvételével.
 - Öko-turizmus: környező természeti és kulturális értékekre építő, ennek megőrzését és fejlődését elősegítő, a környezettudatos életmód megtapasztalását lehetővé tevő turisztikai forma, amely során a részt vevő szolgáltatók a helyi közösséggel együttműködésben dolgoznak.
 - Zrínyi Zöldút területi hatálya: Mozsgó, Almamellék, Szulimán, Csertő, Mozsgó, Terecseny, Boldogasszonyfa, Szentlászló, Almamellék, Csebény, Horváthertelend, Ibafa, Gyűrűfű, Somogyhárság, Magyarlukafa, Vásárosbéc, Dióspuszta-Somogyapáti, Somogyhatvan, Somogyviszló, Patapoklosi, Basal, Bükkösd, Hetvehely, Szentkatalin, Okorvölgy, Helesfa, Gorica, Kán, Dinnyeberki, Cserdi.
 - Mária Zarándok út területi hatálya: Mozsgó, Almamellék, Szentlászló, Boldogasszonyfa, Somogyhárság, Vásárosbéc, Magyarlukafa, Somogyapáti-Dióspuszta.

9.Tervezett forrás:

- a. Támogatási keretösszeg: 215 000 000 Ft
- b. Támogatási intenzitás: 60%.
- c. Projektméret korlátjai: 300 000 - 6 000 000 Ft
- d. Támogatás módja: tételes elszámolás

10.A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2024. I. félév-2026. II. félév

A projektek megvalósításra rendelkezésre álló idő maximum 24 hónap

11.Kimeneti indikátorok:

- a. Támogatott projektek száma: 42-200 db
- b. Támogatott kedvezményezett:

- Őstermelők: 12-50 db
- Mikrovállalkozások: 12-50 db
- Természetes személyek: 8-40 db
- Önálló tevékenységet végző magánszemély: 10-60

2. Mikrovállalkozások támogatása (GF)

1) Az intézkedés megnevezése Mikrovállalkozások támogatása

2) Specifikus cél:

- helyi termékek és szolgáltatások fejlesztése;

3) Indoklás, alátámasztás: A LEADER térségben alacsony a gazdasági aktivitás. A helyi vállalkozások alacsony foglalkoztatottsággal bírnak. Rossz tőkeellátottságukból fakadóan, egyéb fejlesztési forráshoz való jutásuk is csak korlátozott mértékű, kiszorulnak a legtöbb gazdaságfejlesztési programból, mert legtöbbször, az azok által támogatott legkisebb beruházási méret, is túl magas számukra. A térség lemaradása konzerválódni látszik, mivel a korábbi gazdaságfejlesztési projektek hatása csak időleges és parciális volt, valamint a legutóbbi COVID járványból, illetve az energiaárak drasztikus növekedéséből fakadó gazdasági válság kedvezőtlen hatásai erőteljesen érvényesülnek a vidéki területeken.

A térségi mikrovállalkozások számára szükséges kis mértékű támogatások ágazati operatív programokból nem lehetségesek, így szükséges számukra könnyen hozzáférhető támogatások biztosítása.

További cél a vállalkozói aktivitás növelése, a versenyképesség, a foglalkoztatás-bővítése, és a helyi szereplők képzettségének emelése, szakmai és üzleti információ-átadás támogatása, illetve a helyi munkaerő-piaci igényre alapozott képzések lebonyolítása, végül pedig marketing tevékenységek megvalósítása.

4)A támogatható tevékenységek meghatározása: Az intézkedés támogatja, a helyi gazdasági szereplők termelő és szolgáltató tevékenységén alapuló:

- Eszközbeszerzéseket, és gépbeszerzéseket
- Fenntartható energiaellátást szolgáló berendezések telepítését
- Marketing szolgáltatások
- Képzések
- Minősítések igénybevétele.
- Immateriális javak beszerzését

5)Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Mezőgazdasági üzemek beruházásai
- Támogatási jogosultságok megvásárlása
- Mezőgazdasági tevékenységek nem támogathatók.

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az intézkedés keretein belül kizárólag az a fejlesztés részesülhet támogatásban, amely innovativitása révén, gazdasági hatását tekintve valamilyen hozzáadott értéket képes felmutatni.

Továbbá nem támogathatóak jelen felhívásból azon projekteket, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszeréből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán – támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HFS-re

benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi fejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával

7) A jogosultak köre:

- Jogi személyiségű vállalkozások

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Alapvető kritériumok: -

Jogosultsági feltételek:

- Csak a Szinergia Egyesület tervezési területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező mikrovállalkozás pályázhat.

Értékelési szempontok:

- Előnyt élveznek azok a pályázatok, amelyek a foglalkoztatás bővítését vállalják. (nyilatkozat alapján)
- Előnyt élveznek, az innovációs tartalommal rendelkező pályázatok. (projektterv alapján)
- Előnyt élveznek a környezet megóvásával kapcsolatos vállalást, vagy beszerzést tartalmazó pályázatok. (projektterv, eszközlita alapján)
- Előnyt élveznek a hátrányos helyzetű munkavállalót foglalkoztatásba vonó pályázatok. (nyilatkozat alapján)
- Előnyt élveznek a helyi közösségekkel (civil-önkormányzat-egyéb vállalkozói) együttműködést vállaló pályázatok. (projektterv alapján)

Speciális feltétel:

- Nem támogatható a már működő mikrovállalkozás fejlesztése, amely vállalkozás árbevételének legalább 50%-a, mezőgazdasági tevékenységből származik.
- A pályázóknak a pályázat benyújtásakor nem szükséges lezárt üzleti évvel rendelkezniük
- A pályázó legkésőbb az utolsó mérőidő teljességekor bemutatja a projektben végzett tevékenységét, a Szinergia Egyesület honlapján.

Fogalommagyarázat:

- Innováció fogalma: Az innováció új, vagy jelentősen továbbfejlesztett termék (áru, vagy szolgáltatás) vagy eljárás, új marketing, módszer, vagy új szervezési- szervezeti módszer bevezetése az üzleti gyakorlatban, munkahelyi szervezetben, vagy a külső kapcsolatban.
- Hátrányos helyzetű munkavállaló: Aki az előző 6 hónapban nem állt rendszeresen fizetett alkalmazásban, vagy nem szerzett középfokú végzettséget vagy szakképesítést, vagy 50 éven felüli személy, vagy egy vagy több eltartottal egyedül élő felnőtt, vagy az Európai Unió valamely tagállamának etnikai kisebbségéhez tartozik, és akinek szakmai, nyelvi képzésének vagy szakmai tapasztalatának megerősítésére van szüksége ahhoz, hogy javuljanak munkába állási esélyei egy biztos munkahelyen

9) Tervezett forrás

- Támogatási keretösszeg: 215 000 000 Ft
- Támogatási intenzitás: 60%.
- Projektméret korlátjai: 300 000 - 4 000 000 Ft
- Támogatás módja: tételes elszámolás

10) A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2024. I. félév-2026. II. félév

A projektek megvalósításra rendelkezésre álló idő maximum 24 hónap

11) Kimeneti indikátorok:

- a. Támogatott projektek száma: 60-120 db
- b. Támogatott kedvezményezett mikrovállalkozások: 60-120 db

3. Helyi közösségi kezdeményezések támogatása: **Rendezvények, képzések, táborok megszervezésének, helyi értékek megjelenítésének támogatása. (SZF)**

1)Az intézkedés megnevezése: Helyi közösségi kezdeményezések támogatása:

Rendezvények, képzések, táborok megszervezésének, helyi értékek megjelenítésének támogatása.

2)Specifikus cél:

- A fiatalok helyben tartásának támogatása, letelepedésük segítése, az elvándorlás megelőzése, nemzetiségi csoportok aktivitásának növelése, generációk közötti kapcsolatok megerősítése

3)Indoklás, alátámasztás: A térség településein, nem kis részben az előző fejlesztési ciklus eredményeire támaszkodva, igen változatos közösségi aktivitás tapasztalható. Az önkormányzati és civil szektorban kialakult egy hagyományos rendezvénystruktúra, amelyet a térségi hatókörű rendezvények mellett (Mozsgói Kakasfesztivál, Magyarlukafai Vendel-napi Búcsú, Bicsérdi Burgonyafesztivál), a kistelepüléseken rendszeresen megtartott helyi közösségek számára rendezett programok jellemeznek. A rendezvények a helyi termelők számára bemutatkozási lehetőséget a jelentenek, a civil szervezetek számára pedig aktivizáló, utánpótlást biztosító lehetőséget. Ezzel együtt egyre nagyobb igény mutatkozik a helyi kulturális kezdeményezések, klubok, színjátszó csoportok, népdalkörök támogatására is, akik fellépőként tovább tudják színesíteni a helyben rendelkezésre álló kulturális kínálatot. Továbbá új elemként jelentek meg a kulturális szolgáltatások körében, az elmúlt években, a helyi civil szervezetek és önkormányzatok összefogásával megtartott nyári ifjúsági tematikus táborok is, bentlakásos, vagy csak napközbeni ellátást biztosító formában. A fent vázolt kedvező folyamatok nem egyenletesen oszlanak el a térség településein, de megfelelő bázist jelentenek az akcióterületen a helyi igényekre és lehetőségekre alapozott további kulturális- és közösségfejlesztő folyamatok generálásához.

4)A támogatható tevékenységek meghatározása: Az intézkedés támogatja

- Tematikus rendezvények és közösségfejlesztő akciók szervezési és lebonyolítási költségeit
- Képzések szervezési és lebonyolítási költségeit
- Bentlakásos és napközis táborok szervezési és lebonyolítási költségeit,
- Községi utazások szervezésének és lebonyolításának költségeit,
- Fentiekhez kapcsolódó bérleti költségeket
- Fentiekhez kapcsolódó anyagköltségeket
- Fentiekhez kapcsolódó szakértői költségeket
- Fentiekhez kapcsolódó marketingköltségeket (hirdetések, plakát, kiadvány, szórólap, filmfelvétel)
- Fentiekhez kapcsolódó kisértékű eszközbeszerzést (max. 25% arányig)
- Rendezvényekhez és képzésekhez kapcsolódó anyagköltségeket

5)Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Mezőgazdasági tevékenységeket
- Támogatási jogosultságok megvásárlása

6) Kiegészítő jelleg, lehatárolás:

Az ágazati operatív programokban, valamint hazai támogatási rendszerekben nem található helyi identitás fejlesztése alapuló rendezvények támogatása, így az intézkedés lehatárolása nem szükséges. Az intézkedés szervesen ráépül az előző programozási időszak LEADER felhívásaira, speciális helyiérték alapúsága miatt kiegészíti az eddigi pályázati lehetőségek projektjeit, de éppen ezért el is határolódik azoktól.

Továbbá nem támogathatóak jelen felhívásból azon projekteket, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszereiből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán – támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HFS-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi fejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával

7) A jogosultak köre:

- Költségvetési szervek és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek
- Egyesületek
- Jogi személyiségű nonprofit szervezetek (egyházi jogi személyek, alapítványok, nonprofit gazdasági társaságok)

8) A kiválasztási kritériumok, alapelvek

Alapvető kritériumok:

- csak olyan közösségi tevékenységek támogathatóak, amelyek a különböző célcsoportok (helyi lakosok, fiatalok, idősök, nemzetiségi kisebbségek, civil szervezetek) aktív közreműködésével valósulnak meg és egyedi helyi jellegzetességek bemutatására valamint helyi innovatív kezdeményezések megvalósítására irányulnak.

Jogosultsági feltételek: a

- A Szinergia Egyesület tervezési területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező nonprofit szervezet, települési önkormányzat pályázhat.

Értékelési szempontok:

- Bevont szervezetek száma alapján, előnyt élveznek a több közreműködő partnert bevont projektek. (együttműködési megállapodás alapján)
- Előnyt élveznek az érzékeny célcsoportokat, vagy különböző korosztályokat programba vonó projektek. (projektterv alapján)
- Bevont települések száma alapján előnyt élveznek, a több települést bevonó projektek. (együttműködési megállapodás alapján)
- Bevont kézművesek száma alapján előnyt élveznek a projektbe kézműveseket, termelőket bevonni szándékozó projektek. (nyilatkozat alapján)
- Előnyt élveznek, a kulturális és szellemi örökség megóvásával kapcsolatos vállalást tartalmazó pályázatok. (projektterv alapján)
- Előnyt élveznek, a környezet megóvásával kapcsolatos vállalást, vagy beszerzést tartalmazó projektek. (projektterv, vagy eszközlista alapján)

Speciális feltételek:

- A kedvezményezett a projekt során együttműködik a tervezési területen működő, más ágazatokhoz tartozói szervezetekkel.
- A rendezvény hozzájárul, a helyi akciócsoport területének kulturális értékeinek megőrzéséhez, vagy újak teremtéséhez, bemutatásához, illetve a helyi identitás megőrzéséhez.

- A pályázó legkésőbb az utolsó mérőföldkő teljesítésekor bemutatja tevékenységét, a Szinergia Egyesület honlapján.

Fogalommagyarázat:

- Tematikus rendezvény: egy meghatározott téma köré épülő rendezvény.
- Közösségfejlesztő akció: olyan rendezvény amely a helyi közösség (település)társadalmi összetartó erejét, identitástudatát fejleszti.
- Helyi identitás: helyi közösségtudat, mely a helyi erőforrásokra épülve a hagyományok megőrzésével és különböző generációk aktív közreműködésével járul hozzá a térségi néesség-megtartó erő javításához
- Helyi sajátosságok: térségi, vagy települési értékek, hagyományok, melyeknek megismertetése elősegíti a helyi identitástudat kialakítását, fejlesztését.
- Érzékeny célcsoportok: a hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek, vagy fiatalok, a megváltozott munkaképességűek és fogyatékosággal élők, a nők, a nemzetiségek.

9)Tervezett forrás:

- Támogatási keretösszeg: 100 000 000 Ft
- Támogatási intenzitás: 90%.
- Projektméret korlátjai: 300 000 –3 000 000 Ft
- Támogatás módja: tételes elszámolás

10)A megvalósítás tervezett időintervalluma:

Az intézkedés megvalósításának becsült kezdete és vége, féléves pontossággal: 2024 I. félév - 2027 II. félév.

A projektek megvalósításra rendelkezésre álló idő maximum 24 hónap

11)Kimeneti indikátorok:

- a. Támogatott projektek száma: 50-120 db
- b. Kedvezményezettek száma:
 - Nonprofit szervezetek: 22-55 db
 - Települési önkormányzatok: 22-55 db
 - Nemzetiségi önkormányzatok: 6-10 db

4. Helyi közösségi kezdeményezések támogatása:
Eszközök, marketingszolgáltatások, információs és
kommunikációs technológiák, megújuló energia-hasznosítás
biztosító berendezések beszerzésének támogatása, valamint a
Zrínyi Zöldúthoz és egyéb LEADER térségi turisztikához
kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, ehhez kapcsolódó
beszerzések, illetve térségi védjegy bevezetése. (SZF)

1)Az intézkedés megnevezése: Helyi közösségi kezdeményezések támogatása:

Eszközök, marketingszolgáltatások, információs és kommunikációs technológiák, megújuló energia-hasznosítás biztosító berendezések beszerzésének támogatása, valamint a Zrínyi Zöldúthoz és egyéb LEADER térségi turisztikai szolgáltatások fejlesztése, ehhez kapcsolódó beszerzések, illetve térségi védjegy bevezetése.

2)Specifikus cél:

- A fiatalok helyben tartásának támogatása, letelepedésük segítése, az elvándorlás megelőzése, nemzetiségi csoportok aktivitásának növelése, generációk közötti kapcsolatok megerősítése

3)Indoklás, alátámasztás:

Az előző fejlesztési ciklus viszonylagos forrásbősége érdemi fejlesztési lehetőségeket adott kistelepüléseken működő vállalkozások, civil szervezetek valamint az önkormányzatok számára. Ezeknek a projekteknek sok esetben azonban már fenntartási időszaka is véget ért, az eszközök amortizálódtak, a szolgáltatási helyszínek újabb fejlesztéseket igényelnek, illetve már nem felelnek meg a megváltozott igényeknek, követelményeknek. A szolgáltatási színvonal emeléséhez újabb beruházási kör szükséges, amely épít a meglévő és bevált tevékenységekre, de lehetővé teszi ezek bővítését és továbbfejlesztését is. E körön belül szükséges a turisztikai szolgáltatásaihoz nélkülözhetetlen eszközfejlesztések támogatása, a szelíd turizmus népszerűsítéséhez megfelelő marketing eszközök előállítása, valamint a helyi termékek minőség biztosításához szükséges védjegy-rendszer felállítása. Minden térségi szereplő számára, beleértve a civil szervezeteket, vállalkozókat és önkormányzatokat is, kiemelten fontos az energia hatékonyság javítása. A megújuló energia hasznosításának ösztönzésével a környezetvédelmi célkitűzések megvalósítása mellett, a gazdasági működés hatékonyabbá tehető.

Továbbá az akcióterület Dél-Zselici tájegység része magas ökoturisztikai potenciállal rendelkezik, amire az előző fejlesztési ciklusban a zöldút módszertan segítségével kialakult térségi összefogásban fontos turisztikai kezdeményezés épült. Kijelölésre került több gyalogosan, kerékpárral és lóháton is bejárható útvonal, a turisták számára nyújtott szolgáltatások megjelenítésével együtt. Az öko-, aktív és szelídturizmus továbbra is egy fontos kitörési pont az elvándorlással, elöregedéssel, magas munkanélküliséggel sújtott falvakban. A Zrínyi Zöldúthoz és a Mária úthoz kapcsolódóan elindult az egységes térségi marketingprogram és szolgáltatás-szerkezet kialakítása, azonban ez még folyamatos fejlesztésre és kiegészítésre szorul, melyhez továbbra is szükséges a turisztikában érdekelt szolgáltató szervezetek bevonása és összefogásának ösztönzése.

4)A támogatható tevékenységek meghatározása

1. célterület esetén: Az intézkedés támogatja közösségi terek belső felújítását, eszközökkel való felszerelését, fenntartásának könnyítése érdekében megvalósított energetikai fejlesztéseket, napkollektor, napelem és hőszivattyú rendszerek beszerzését, a települések nyitott közösségi tereinek szélessávú Internet-elérhetőséggel, megújuló energiahasznosító berendezésekkel, információs „OKOS” eszközökkel történő ellátását, kizárólagosan ezeknek kamerarendszerrel történő felszerelését és települési honlapok elkészítését, fejlesztését, új tartalmakkal történő megújítását.

- Épületfelújítást,
- Épület bővítése, korszerűsítése,
- Kisléptékű infrastruktúra fejlesztését
- Fenntartható energiaellátást szolgáló berendezések telepítését
- Eszköz- és gépbeszerzéseket,
- Marketing tevékenységeket. (kiadványok, könyvek, website- létrehozás, illetve fejlesztés, promóciós v. reklámfilm)

2. célterület esetén: Az intézkedés támogatja azt a zöldút módszertant alkalmazó szektorközi összefogást, amely színvonalas szállásokat, gasztronómiai szolgáltatásokat, sportolási lehetőségeket és programkínálatot képes felmutatni. Ennek érdekében finanszírozza az értékfeltáró szakértői munkát, az útvonalak kijelölését, karbantartását, továbbá az önálló

turisztikai arculat és kínálat kialakítását, a marketinganyagok elkészítését és terjesztését, valamint a védjegy bejegyzéshez szükséges szakértői munkát, hatósági díjakat. Ezen kívül a felhívás támogatja a tematikus útvonalak, illetve védjegyrendszer kialakításához kapcsolódó kisértékű eszközbeszerzéseket.

- Eszköz- és gépbeszerzéseket,
- Marketing tevékenységeket, (promóciós anyagok, szórólapok, kiadványok, website-létrehozás vagy fejlesztés, logo-tervezés, promóciós, vagy reklám-filmek)
- A LEADER térség bemutathatóságát elősegítő egyéb turisztikai szakmai szolgáltatások igénybevételét (túraszervezés és vezetés, útvonalbejárás és kijelölés, karbantartás).
- Minősítések költségei
- Szakértői munkák költségeit,
- Immateriális javak beszerzésének költségeit.
- Egyéb hatósági díjak

5)Nem támogatható tevékenységek meghatározása:

- Személygépjármű beszerzés
- Élő állat vásárlás
- Használt árucikkek beszerzése
- Mezőgazdasági üzemek beruházásai
- Támogatási jogosultságok megvásárlása

6)Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Az ágazati operatív programokban, valamint hazai támogatási rendszerekben nem található a zöldút módszertant alkalmazó szektorközi összefogások támogatása. Továbbá nem támogathatóak jelen felhívásból azon projekteket, amelyek hatályos támogatói okirattal rendelkeznek - az államháztartás alrendszereiből, vagy a Strukturális Alapokból származó konstrukciók forrásai kapcsán – támogatási kérelem benyújtásakor ugyanazon megvalósítási helyre, ugyanazon tevékenység tekintetében. Ez alól kivételt képez, ha a HFS-re benyújtandó fejlesztési igény a korábban fejlesztett tevékenység minőségi fejlesztésére irányul a korábbi projekt eredményeinek fenntartásával

7)A jogosultak köre:

- Nonprofit szervezetek
- Települési önkormányzatok
- Nemzetiségi önkormányzatok

8)A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

1. célterület esetén, vagyis közösségi célú eszközök, marketingszolgáltatások, információs és kommunikációs technológiák, megújuló energia-hasznosítás biztosító berendezések beszerzésének támogatásához kapcsolódóan:

Jogosultsági feltételek:

- A Szinergia Egyesület tervezési területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező nonprofit szervezet, települési önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, egyház.

Alapvető kritériumok: -

Értékelési szempontok:

- Előnyt élveznek a nagyobb társadalmi hatású projektek (projektterv alapján).
- Előnyt élveznek a több generációt is érintő projektek (projektterv alapján).
- Előnyt élveznek a több közreműködő partnert bevont projektek. (együttműködési megállapodás alapján)
- Előnyt élveznek az érzékeny célcsoportokat érintő projektek (projektterv alapján).

- Előnyt élveznek, a környezet megóvásával kapcsolatos vállalást, vagy beszerzést tartalmazó pályázatok (projektterv, vagy eszközlista alapján).

Speciális feltételek: Filmkészítésre irányuló projekt esetében csak több településre vonatkozó együttműködésben valósulhat meg.

Fogalommagyarázat:

- Érzékeny célcsoport: a hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek, vagy fiatalok, a megváltozott munkaképességűek és fogyatékossgal élők, a nők, a nemzetiségek.

2. célterület esetén, vagyis a Zrínyi Zöldúthoz és egyéb LEADER térségi turisztikához kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése és ehhez kapcsolódó beszerzésekhez, illetve térségi védjegy bevezetéséhez kapcsolódóan:

Jogosultsági feltételek:

- A Szentlőrinci és Szigetvári Járások tervezési területén székhellyel rendelkező nonprofit szervezet.

Alapvető kritériumok:

- A fejlesztésnek a Zrínyi Zöldút, Mária Zarándok út, illetve a Szentlőrinc és Szigetvár Járások területén működő turisztikai fejlesztésekhez kell kapcsolódnia.

Értékelési szempontok:

- Bevont települések száma (projektterv alapján).
- Korábban is végzett tevékenységek fejlesztése előnyt jelent (projektterv alapján).
- Programba bevont attrakciók, és szolgáltatások száma (projektterv alapján).
- Előnyt élveznek, a környezet megóvásával kapcsolatos vállalást tartalmazó pályázatok (projektterv alapján).
- Előnyt élveznek a Zrínyi Zöldút és Mária Zarándok út területi hatálya alá tartozó fejlesztések. (megvalósítási hely alapján)
- Védjegybe bevonni tervezett termékek száma alapján (projektterv alapján).
- Védjegy kidolgozásában részt venni kívánó szervezetek száma alapján (projektterv alapján).

Speciális feltételek:

- A pályázónak a pályázat benyújtása előtt, kötelezően részt kell vennie, a Szinergia Egyesület és a helyi TDM által biztosított konzultáción.

Fogalommagyarázat:

- Zöldút: helyi közösségi kezdeményezések nyomán létrejövő, természeti, kulturális, történelmi értékeket összekötő, motortmentes módon közlekedő (gyalog, lovon, kerékpáron) túrázóknak kialakított útvonalak, melyre szolgáltatások, programelemek fűződnek fel.
- Zarándokút: vallási, kulturális és természeti értékeket bemutató útvonal, ami általában a lelki megújulás egyik eszköze.
- Mária Út: Közép-Európa zarándokútja, a Kárpát-medence Mária kegyhelyeit köti össze, világnézeti-, nemzetiségi-, kulturális hovatartozástól függetlenül hívja mindazokat, akik megakarják ismerni a Kárpát-medence népei, azok keresztény hagyományait, csodaszép tájait és kíváncsiak az itt élők kultúrájára, vendégszeretetére.
- Zrínyi Zöldút területi hatálya: Mozsgó, Almamellék, Szulimán, Csertő, Mozsgó, Terecseny, Boldogasszonyfa, Szentlászló, Almamellék, Csebény, Horváthertelend, Ibafa, Gyűrűfű, Somogyhárság, Magyarlukafa, Vásárosbéc, Diópuszta-Somogyapáti, Somogyhatvan, Somogyviszló, Patapoklosi, Basal, Bükkösd, Hetvehely, Szentkatalin, Okorvölgy, Helesfa, Gorica, Kán, Dinnyeberki, Cserdi.

- Mária Zarándok út területi hatálya: Mozsgó, Almamellék, Szentlászló, Boldogasszonyfa, Somogyhárságy, Vásárosbéc, Magyarlukafa, Somogyapáti-Diópuszta.

9)Tervezett forrás:

- Támogatási keretösszeg: 100 000 000 Ft
- Támogatási intenzitás: 90%.
- Projektméret korlátjai: 300 000 - 3 000 000 Ft.
- Támogatás módja: tételes elszámolás

10)A megvalósítás tervezett időintervalluma:

2024 I. félév - 2027 II. félév.

A projektek megvalósításra rendelkezésre álló idő maximum 24 hónap

11)Kimeneti indikátorok:

- a. Támogatott projektek száma: 50-120 db
- b. Kedvezményezettek száma:
 - Nonprofit szervezetek: 20-55 db
 - Települési önkormányzatok: 20-55 db
 - Nemzetiségi önkormányzatok: 5-10 db

9.2 Együtműködések

Az együtműködések tervezett tématerületei:

Térségek közötti tervezett együtműködések:

a) Baranya megyei vonatkozásban szeretnénk elindítani gasztró-turizmus témában megyei hálózatosodási munkát, melyben a baranyai HACS- okkal közösen e témakörben kidolgozásra kerülő kiadványok, applikációk, vagy egyéb reklámhordozó felületek közös létrehozása történne meg.

b) HACS együtműködésben a megyében elszórtan megrendezett nyári gyerektáborok hálózatosodását szeretnénk elősegíteni melyhez közös információs adatbázist, illetve közös felületen való megjelentetést szeretnénk is rendelni.

Nemzetközi tervezett együtműködések:

c) A finnországi RIESKA LEADER RY akciócsoport együtműködésével tervezzük a nemzetközi szakmai kapcsolataink, valamint a térségben jelentős potenciállal bíró kézművesek nemzetközi kapcsolatrendszerét fejleszteni.

Egyéb tervezett együtműködések:

d) Szeretnénk kibővíteni a Szigetvári Zrínyi napokhoz kapcsolódóan elindított térségi vásárok közönségét, és a részt vevő termelők körét, illetve szélesíteni az ide szervezett rendezvények tematikus körét. Ehhez ki akarunk lépni a velünk szomszédos HACS- ok működési területén dolgozó kézművesek irányába.

e) A térség turisztikai szempontból hasznosítható településkörével szeretnénk csatlakozni a Bejárható Magyarország, a Mária Zarándokút és a Mecsek-Zselic Lovasútvonal kialakításának

eszközével az országos lovas, míg a Zrínyi Zöldút kialakításával a regionális zöldút kezdeményezésekhez.

é) Továbbá a térségünkben elindított Kerékpáros Vándortáborok (Bringás Vándor) működtetéséhez és fejlesztéséhez kapcsolódóan is szeretnénk együttműködési projekteket elindítani.

9.3 Kommunikációs terv

1. a célcsoport(ok) meghatározása;

Célcsoportunk: Tevékenységünk során a térségben működő közszéi, civil valamint gazdasági szervezeteket, rajtuk keresztül pedig az itt élő lakosságot célozzunk meg információval. A kommunikáció nem egyoldalú, munkánk fontos része az is, hogy ugyanezekről a partnerektől információt és visszajelzést is kapjunk. Csak akkor tudunk hatékony feladatellátást megvalósítani, ha az információ áramlása folyamatos, és kétirányú.

Az új HFS-ünkben is több LEADER intézkedésünk fog szólni civil szervezeteknek, ők továbbra is a célcsoportunk lesznek, rajtuk keresztül pedig az általuk képviselt közösségek is.

Ez mellett 2009 óta célcsoportunk, a térségi kézműves közösség, akiknek pályázati támogatáson kívül, a piaci megjelenési lehetőségek szervezése, valamint szakmai tanácsadások kapcsán is tudunk segíteni.

Az itt működő mikrovállalkozások köre kiemelt célcsoportunk, akiket pályázati és egyéb hálózatosodást támogató tevékenységünk alapján, tudunk majd segíteni.

A közszéi alapvető térségi képviselői, vagyis az önkormányzatok rendszeres és aktív célcsoportunk, akik közül sokan érintettek LEADER kiírásaink, és pályázati tanácsadási tevékenységünk kapcsán. Velük szintén egyéb szervező (pl. rendezvény, turisztikai koordinációs) munkánk során is rendszeres kapcsolatban állunk.

Tudjuk, hogy az új programozási időszakban fontos módosulások történnek az általunk elérni hivatott célcsoport körében, mivel szerepünk megnő a térségünket is sújtó mélyszegénység, és a társadalmi kirekesztettség folyamatainak lassításában:

Ez miatt is kiemelt célcsoportunknak tekintjük azon településeink lakosságát, - azon belül is a jövedelemmel nem rendelkező, tartós munkanélkülieket, a képzési rendszerből idő előtt kikerült fiatalokat, az 50 év feletti nőket, a többgyermekes családokat, az egyedül élő nyugdíjas korú lakosokat - ahol már végbement, az etnikai és társadalmi szerkezetváltás, ahol a szegregáció, a munkanélküliség és a mélyszegénység, általánosnak mondható.

Nyilvánvaló, hogy ugyanezen kör, a mélyszegénység kialakulásával nagymértékben még nem terhelt, többi településen, szintén fokozott figyelmet kap, munkánk során.

Ezen kívül szeretnénk, a területünkön élő sérült emberek rehabilitációját is folytatni, ezért az ő elérésük és támogatásba vonásuk szintén fontos feladat lesz szervezetünk számára.

2. Kommunikációs eszközök, tevékenységek típusainak bemutatása (saját forrás)

6. számú táblázat. Egyesületünk 2016-2022 között végzett kommunikációs tevékenységei (saját forrás)

kommunikáció típusa	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	összesen
TV nyilvánosság	0	0	0	0	1	0	1	2
Honlap, egyéb internetes nyilvánosság	2	2	2	2	2	2	3	15
Újságcikk megjelenés	0	0	0	0	0	1	3	4
Mikrotérségi, kistérségi fórum	4	13	3	4	2	2	gyűjtés alatt	24
Saját egyéb rendezvény	6	5	5	14	12	12	gyűjtés alatt	48
Nemzetközi kapcsolatok	2	0	0	0	0	0	gyűjtés alatt	0
HACS kerekasztal	3	5	5	3	0	1	gyűjtés alatt	14
Mások rendezvényei	5	14	10	3	3	2	gyűjtés alatt	32
Központi rendezvények	1	3	3	6	3	3	gyűjtés alatt	18
Helyi termék rendezvény	9	10	4	3	1	2	gyűjtés alatt	20
Turisztikai együttműködés rendezvények	3	6	5	1	4	8	gyűjtés alatt	24
Saját projekt rendezvények	0	0	2	0	0	3	gyűjtés alatt	5
Tervezési rendezvény	4	0	0	0	0	0	5	5
összesen:	37	56	37	34	25	33		222

A táblázatból látszik, hogy tevékenységeink száma és típusai az eltelt időben változtak, az aktuális feladatoknak és elvárásoknak megfelelően. Voltak kommunikációs formák, amelyek a kezdeti éveket jellemezték, aztán elmaradtak, és vannak, amelyek az utolsó években kerültek bevezetésre. Azt gondoljuk, hogy a későbbiekben is lesz ezekben némi módosulás, mert működési környezetünk is folytonosan változik, ezáltal új igényekre, új típusú megoldások fognak megjelenni. Azt azonban elmondhatjuk, hogy vannak tevékenységek, melyek a kezdetektől változatlan formában működnek. Ezekre szeretnénk építeni a jövőben is kommunikációnkat, ezeket pedig kiegészítjük az éppen aktuális határookra születő, résztvékenységekkel.

Az egyesület által használt állandó kommunikációs elemeket az 2-es számú mellékletben mutatjuk be.

Nyilvánosság egyéb média-eszközei:

Egyesületi saját honlap

Munkánk kapcsán egy-egy érdeklődő ügyfél, sokszor előbb találkozik honlapunkkal, mint munkatársainkkal, így az egyesület honlapja kiemelt fontosságú belépő-felületünk. Ennek létrehozása és működtetése már a kezdetektől szakmai elvárás volt a HACS- októl, és jelentősége az által, hogy rendszeresen friss, és érthető szakmai és térségi információkat közöl, folyamatosan növekszik, amely egyre nagyobb számú látogatót is jelent. Jelenleg 23 000 fölötti látogatószámánál tartunk.

Szinergia Egyesület honlap címe: www.leaderezsinergia.hu és létrehozása, a már működő LEADER egyesület egyik első feladata volt. Elsődleges célja a kistérség felé történő információközlés és funkcióit ennek megfelelően kellett kialakítani. Nagyon hamar megértette munkaszervezetünk, hogy milyen előnyökkel jár egy közvetlen web-es „szinergiás felület” és a kialakítás kezdetétől arra törekedett, hogy ne csak a központilag előírt, minimálisan szükséges feltételeknek feleljen meg, hanem későbbi tartalmi továbbfejlesztése is, könnyen megoldható legyen. A honlap tehát jó néhány, saját magunk által kidolgozott kommunikációs elemet is tartalmaz.

Minden, munkánkkal kapcsolatos dokumentum megtalálható honlapunkon 2008 évtől, időrendi sorrendben. Külön almenüben megtalálhatóak, az egyes LEADER időszakokra felülvizsgált vidékfejlesztési stratégiáink, azok elkészítésének munkaanyagai, és a közgyűlési elfogadások hivatalos jegyzőkönyvei.

2022 év nyarán egyesületi honlapunkat megújítottuk és korszerű design alapokra helyeztük át a fontos adattartalmakat.

Zrínyi Zöldút honlap

Továbbá 2022 tavaszától elindításra került a Zrínyi Zöldút térségi bemutatását végző internetes honlapunk a www.zrinyi-zoldut.hu címen, amely tematikus felületként a térségünkben található turisztikai és kézműves termékek gyűjtő, és bemutató felülete. Munkánkkal kapcsolatos információk, ezen a portálon is elérhetőek és naprakészek.

Közösségi média jelenlét

Szervezetünk 2012.05.12 óta jelen van a facebook közösségi portálon, ahol aktuális információkkal látjuk el, az itt megjelenő partnereinket. <https://www.facebook.com/szinergiaegyesulet>. Ennek jelentősége egyre növekszik. például a kézműves kitelepülő rendezvények híre, vagy kiírásra került új pályázatok mindig jelentős megosztást generálnak nálunk.

Végül elmondhatjuk, hogy 2021.12.13 óta a Zrínyi Zöldút kapcsán is működik az egyesület által indított facebook közösségi csoport, amelyen a térségi rendezvények, egyéb aktualitások bemutatását végezzük el folyamatos frissítésekkel. ennek elérési útja a következő: <https://www.facebook.com/zrinyizoldut>

Térségi elektronikus és nyomtatott média használata

Zrínyi Zöldút projektünk megvalósítása során évente több alkalommal, a baranya megyei terjesztésű Dunántúli Naplóban jelentetünk meg, az egyesületről, és az aktív és öko turisztikai koordinációs munkánk térségi állásáról szóló cikkeket.

Internetes megjelenéseink is rendszeresek voltak, az Egyesület Zrínyi Zöldúttal kapcsolatos hírei a BAMA weblapon (Dunántúli Napló internetes oldala) is megjelennek. Ezek a honlapok, és az ezeken való megjelenések jó kiegészítői, a „rádió és TV médiának”.

A bemutatott médiafelületeket a további munkánk során is használni szeretnénk, az ehhez szükséges intézményi kapcsolataink adottak, és élnek.

3.A HACS dokumentumaihoz és a HACS-ról szóló információkhoz való hozzáférés lehetőségeinek bemutatása, visszacsatolási lehetőségek, ezek kezelésének és dokumentációjának módja;

Minden egyesületünkkel, illetve stratégiakészítéssel kapcsolatos döntésünk nyilvános, ezek honlapunkon elérhetőek. Az új honlapunkon is működő „hozzászólás” funkció használatával lehetőség van vélemények elküldésére, hozzászólások megküldésére.

A Facebook-on fenntartott hozzászólás menüben szintén lehet számunkra üzenni, amit pályázati időszakokban sokan ki is használnak és kérdéseket tesznek fel a beadásaikkal összefüggésben.

Ezen kívül irodánkban és székhelyünkön megtalálható írott formában, minden munkánkkal kapcsolatos dokumentum, melyekről beérkező igény esetén - egyesületi költségre - fénymásolatot készíthet bárki.

Ezen kívül minden általunk, a témában megrendezett tájékoztatón lehetőség van megismerni az eddigi tervezés munka állását és észrevételek megtételére – sőt, ez el is várjuk, minden résztvevőtől.

A beérkező javaslatok és észrevételek összegyűjtése a munkaszervezet vezető kötelessége és felelőssége. Ezekről a soron következő Elnökségi, vagy Tervezést Koordináló Csoport ülésen beszámol, és a tervezők a megfontolásra alkalmasakat figyelembe veszik. Ezekről az összegyűjtött időközi javaslatok című táblázat és a TKCS ülések jegyzőkönyvei, a munkaszervezetnél megtalálhatóak.

4. Felelősségi és hatáskörök:

A HACS kommunikációs tevékenységének szervezését a munkaszervezet vezető végzi, az elnök jóváhagyásával. A munka legfontosabb tevékenységei: tájékoztató rendezvények szervezése, térségi rendezvényeken való részvétel, tanácsadói munka, weblap üzemeltetése, és egyéb média-megjelenések szervezése.

A kommunikáció-végzés során, az egyes kollégák számára adott konkrét részfeladatokat, a munkaszervezet vezető nevesíti.

5. A HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve;

Kommunikációt a következő felületeken, és ütemezésben fogunk folytatni:

Térségi tájékoztató rendezvények – évente 2 alkalommal Szigetváron, és 2 alkalommal a szentlőrinci járás településein.

Mikrotérségi fórumok- mikrotérségenként évente 2 alkalommal, tehát összesen 16 alkalommal a működési terület mikrotérségi központjaiban kerülnek lebonyolításra.

Önkormányzatok tanácsadói célú felkeresése - minden egyes konkrét kérésre- a mikrotérségi fórumokon túlmenően is kollégáink kiutaznak, a helyi önkormányzathoz, ahol személyre szóló tanácsadást végeznek, a kért témában.

Tanácsadói munka – Irodánkban, a Szigetvár Dózsa György utca 14-ban egész évben hétfőtől péntekig 8-16 óra között, szerdán 18 óráig.

Weblap üzemeltetése – a www.leaderszinergia.hu és a www.zrinyi-zoldut.hu címeken, folyamatos információs tevékenység.

Egyéb médiamegjelenések:

A térségi rádió TV és újságok, mint média közvetítésének időszakos igénybevétele továbbra is tervezett kommunikációs lehetőség, melyet a közlendő információk fontosságától, és terítési igényétől függően fogunk igénybe venni.

6. A kommunikációs tevékenység pénzügyi terve (eFt) saját forrás

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Összesen
Térségi nyomtatott média (Dunántúli Napló, stb.)	100	50	0	0	0	100	250

Térségi rádiós, TV-s hirdetések	50	0	0	0	0	50	100
Egyéb (pl.terembérlés, honlap, domain)	50	50	50	50	50	50	300
Összesen	200	100	50	50	50	200	650

9.4 Egyéb, a HACS által megvalósított projektek

Az aktív- és ökoturizmus térségi kiteljesedésének elősegítése érdekében a Szinergia Egyesület elnöksége az előző HFS kidolgozásakor elhatározta, hogy az egyesület eszközrendszerének segítségével támogatja a tematikus turisztikai útvonalak kialakításához szükséges együttműködések létrejöttét, így LEADER pályázati helyifelhívást jelentetett meg „A Zrínyi Zöldút és Mária Út megvalósításához kapcsolódó összefogások kialakítása” címmel. A felhívásra négy térségi civil szervezet (a Mozsgóért Egyesület, a Virágóra Alapítvány, a Zöld Életmódért Egyesület és a Zselicben a Zselicért Egyesület) pályázott, melyeknek feladata nemcsak a tematikus útvonalak kijelölése és az azokat megalapozó térségi együttműködések, kerekasztalok életre hívása, hanem az egy- és kétnapos turisztikai programcsomagok összeállítása is. A projektek megvalósítása jelenleg is zajlik ezzel is soha nem látott összefogást generálva a térségi turisztikai szolgáltatók között. Szervezetünk meggyőződése, hogy térségünkben, a fővárostól való jelentős távolság miatt az aktív turisztikai attrakciókat a pontszerű fejlesztések helyett hálózatot képező termékcsomagokban kell kezelni az eladhatóság érdekében.

Ezen kívül egyesületünk még 2019 évben pályázatot nyert a szomszédos Rinya-Dráva Szövetséggel konzorciumot alkotva a térségeinket érintő Mária Út infrastrukturális fejlesztésére, melynek nyomvonalán pihenőhelyek és információs pontok kialakítása történt meg, melyek szintén jelentős segítséget nyújthatnak az aktív-turisztikai desztinációk eléréséhez.

2021 évben sikeres pályázatot adtunk be Az aktív Magyarországért Államtitkársághoz, hogy a Zrínyi Zöldút működtetése és a térségi turisztikai összefogás kiteljesítése céljából Egyesületünk egy aktív turisztikai pont kialakítását készítse elő Szigetváron, mely otthont, irodát és találkozási pontot biztosít a térség aktív- és ökoturisztikai elképzeléseiben dolgozó szakembereinek és az idegenforgalomban érintett helyi szereplőknek. Ebben a projektben egy 55 m² alapterületű régi, bosnyák típusú parasztház megvásárlását végeztük el Szigetvár kertvárosi területén, majd ennek felújítását, energetikai korszerűsítését, külső hőszigetelését és belső felújítását valósítottuk meg.

A felsorolt tevékenységek együttesen járulnak hozzá a Zrínyi Zöldút életre hívásához, ezen keresztül a térség idegenforgalmi vonzerejének javításához. Azonban a zöldút létjogosultsága és működőképessége elsősorban az azt alkotó helyi szereplők együttműködésén, aktivitásán és főként a térségbe érkező turisták informálásán múlik. Éppen ezért elengedhetetlen a helyi szereplők motiválása és a vendégek információs és kommunikációs támogatása. Jelen pályázati lehetőség megvalósításával a Zrínyi Zöldút hazánk első aktív-turisztikai tevékenységekre alapozott tematikus útvonalává válhatna.

Egyesületünk 2020 évben egy TOP-7.1.1-16-H-ESZA-2019-3.1-002 azonosító számú kiírásban nyertes pályázatot adott be a kulturális és a kreatív iparban szereplő vállalkozások és civil szervezetek együttműködésének fejlesztése címmel. A pályázattámogatást nyert amelyből a Szigetvári Zrínyi Napok Kézműves Vásárának arculat-fejlesztését, és tevékenységbővítését végeztük el 2021-2022 években.

Sikeresen hajtottuk végre 2019-2021 év során az „Állat-asszisztált terápiák térségi támogatása” című LEADER térségi együttműködési projektünket, amely a szomszédos LEADER térségben lévő Magyarszék, és a nálunk található Szentlőrinc, valamint Szabadszentkirályi Önkormányzatokkal közös megvalósításban működött. A projekt részeként 1 tanéven keresztül zajlottak le gyermekek számára állatokkal végzett terápiás csoport foglalkozások Magyarszék-Szentlőrinc-Szabadszentkirály települések általános iskoláiban. 2021.10 hó végére elkészült a projektet bemutató kiadvány. A projekt záróelemként megtartásra került a záró-konferencia időpontja 2021.10.27 volt, és ahol a frissen elkészült kiadvány bemutatása is megtörtént.

10. Monitoring és értékelési terv

10.1 Monitoring

10.2 Értékelési terv leírása

A stratégiai tervezés során a LEADER források szűkössége okán, a mutatók közül kizárólag, a HACS szintű kimeneti- és eredményindikátorokkal foglalkozunk. Az inputindikátorok elemzése inkább a kiértékelési fázis feladata volna a hatásindikátorok kiértékelésére a félidős, vagy programzárási időszakokban kerülhet sor. A ciklikus programtervezés ezen értékek együttes elemzését-kiértékelését követelné meg a programzárás során.

A specifikus célok tervezése során meghatározásra kerültek az eredményindikátorok, míg az intézkedések véglegesítése a forráskeretek ismeretében meghatározta az outputindikátorok értékeit, melyek a stratégia 8.3 fejezetében rögzítésre kerülnek.

Az outputmutatók összehasonlító analízisére a legkézenfekvőbb módszer a pályázatok beérkezésének időszakában történő adatrögzítés. Ennek gyakoriságát a pályázati kiírások metodikája határozza meg. Mivel ezek még nem állnak rendelkezésre, így a LEADER-megvalósítás során a folyamatos beadási lehetőséget feltételezve az éves mintavételezés módszerét irányozzuk elő, mely alapján a HACS minden év április 30. napjáig begyűjti az intézkedésenként beérkezett pályázatok számát szféránkénti bontással. A kimeneti indikátorok tekintetében ennél sokkal fontosabb feladat volna a megvalósult projektek számából számított eredmények figyelembe vétele, mely a hatásmutatók értékeinek meghatározásához nyújthatna alapot. Ezért a projektmegvalósítási időszakban a HACS minden év április 30. napjáig begyűjti az intézkedésenként megvalósított projektek számát szféránkénti bontással. Az adatgyűjtés forrása mindkét esetben a kormányhivatali adatbázis.

Az adatok feldolgozása az adatbekéréshez igazodik egy hónapos határidővel, mely szerint a HACS minden év május 31. napjáig elemzést készít az intézkedésenként beérkezett pályázatok számáról szféránkénti bontással ezen túl a projektmegvalósítási időszakban a HACS minden év május 31. napjáig elemzést készít az intézkedésenként megvalósított projektek számáról szféránkénti bontással.

Az eredményindikátorok mérésére a félidős és programzáró értékelések során kerülhet sor, kiemelt fontossággal kezelve az eredményeket.

A feldolgozott adatok HFS megvalósításába való visszacsatolására abban az esetben lesz lehetőség, amikor az Irányító Hatóság erre lehetőséget ad. Természetesen ennek volna optimális időszaka a program előrehaladásával, ám ez nagyban függ a források hasznos, vagy haszontalan

lekötésének gyorsaságától, melyre kizárólag a Helyi Akciócsoportnak volna ráhatása, így a HFS módosítás gyakoriságát is neki kellene meghatározni előzetes bejelentést és irányító hatósági jóváhagyást követően.

Az akciócsoport saját teljesítményét (forrás-felhasználás, animációs tevékenység eredményei, saját szervezeti és szakmai fejlődés, fenntarthatóság, egyéb célok teljesülése) minden év május 31-ig értékeli az éves elnökségi beszámoló alkalmával, melyet a Közgyűlés fogad el. Ugyanebben az időpontban kerül a következő éves munkaterv is elfogadásra.

A felülvizsgálatok és értékelések eredményének kommunikálása folyamatos az Egyesület honlapján, illetve éves szinten a térségi, megyei, vagy regionális médiában.

11. Indikatív pénzügyi terv

a) A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (630 millió Ft)

Sz.	Az intézkedések megnevezése	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen	%
1.	Helyi termékek előállításának és piacra jutásának, valamint turizmus fejlesztésének támogatása	40	65	65	45	0	215	34,13
2.	Mikrovállalkozások támogatása	40	65	65	45	0	215	34,13
3.	Helyi közösségi kezdeményezések támogatása: rendezvények	20	20	20	20	20	100	15,87
4.	Helyi közösségi kezdeményezések támogatása: eszköz és technológiák, illetve megújuló energia-hasznosítás biztosító szolgáltatások vásárlása a Zrínyi zöldúthoz kapcsolódóan,	20	20	20	20	20	100	15,87
	Összesen	120	170	170	130	130	630	100

b) működési és animációs költségek felhasználásának ütemezése (e Ft)

	Forrás: EMVA LEADER 19.4 alintézkedés					
	2023	2024	2025	2026	2027	Összesen
Működési költségek	31,5	31,5	31,5	31,5	31,5	157,5
Animációs költségek	0,27	0,27	0,27	0,27	0,27	1,35
Egyéb tervezett bevételek ¹	4,5	3,5	3,5	3,5	3,5	18,5
Összesen	36,27	35,27	35,27	35,27	35,27	177,35

A forrásallokáció módosítható a HFS megvalósítása során.

¹ Pl. tagdíj, önkormányzati hozzájárulás stb.

A működési és animációs költségeket reálisan, a megadott évek vonatkozásában szükséges megadni, az alábbiak figyelembevételével, indoklással ellátva:

- a HACS működtetéséhez szükséges költségvetés megtervezése (összesítve évenként: személyi jellegű költségek és járulékaik, dologi költségek, szolgáltatások igénybevételének költségei, utazás és szállásköltségek, bérleti díjak) bérek,
- bérleti díjak,
- egyéb költségek stb.